

Národné

hospodárstvo

Bankovníctvo

Poist'ovníctvo

Financie

Podniková

ekonomika

Marketing

Manažment

Investície

a iné

Ekonomické spektrum

Recenzovaný vedecko-odborný
on-line časopis o ekonómii
a ekonomike

Ročník IX

Číslo

1/2014

Ekonomické spektrum

Recenzovaný vedecko- odborný on-line časopis o ekonómii a ekonomike

Ročník IX, č. 1/2014
ISSN 1336-9105

Vydáva združenie:

CAESaR – Centrum vzdelávania, vedy
a výskumu

Adresa:

Komárany 82
093 01 Vranov nad Topľou
IČO: 30 85 87 04
DIČ: 20 221 35 907

kontakt:

www.caesar.sk

Šéfredaktor:

Ing. Jarmila Buchová, PhD.

Redakčná rada:

Ing. Roman Buch
doc. Ing. Vladimír Gazda, PhD.
Ing. Drahomír Oujezdský, PhD.
doc. Ing. Erika Pastoráková, PhD.
Ing. Jarmila Vidová, PhD.

Dátum vydania:

Jún 2014

Periodicita vydávania:

štyrikrát ročne

Miesto vydania: Bratislava

Miesto umiestnenia na webe:

<http://www.spektrum.caesar.sk>

Zameranie časopisu:

Ekonomické spektrum

Recenzovaný vedecko-odborný on-line časopis zameraný na publikovanie vedeckých a odborných statí venujúcich sa teoretickým ako aj praktickým otázkam z oblasti ekonómie a ekonomiky, s dôrazom na nové vývojové trendy.

Cieľom časopisu je vytvoriť priestor pre vedeckých a pedagogických pracovníkov, doktorandov a študentov:

- na prezentáciu vedeckých výsledkov výskumu z jednotlivých oblastí ekonomiky,
- na publikovanie odborných článkov, recenzií monografií, učebných textov,
- na diskusiu a výmenu skúseností v oblastiach:
  - národné hospodárstvo,
  - podniková ekonomika,
  - bankovníctvo,
  - poisťovníctvo,
  - marketing,
  - manažment a pod.

Informácie pre autorov príspevkov sa nachádzajú na web stránke časopisu:

<http://www.spektrum.caesar.sk>

Za odbornú a jazykovú úpravu zodpovedajú autori príspevkov.

Príspevky sú recenzované dvoma nezávislými recenzentami.

Obsah:

Belanová, K.: Prehľad relevantných otázok o rodinnom podnikaní 4

Petrušková, A.-Mihóková, L.: Analýza vývoja rozpočtu samosprávy VÚC v kontexte hodnotenia finančnej autonómie samospráv 11

Kissová, J.: Aktuálne zmeny vybraných druhov daní v daňovom systéme SR 24

Marko, P.: Riziko zlyhania protistrany v Solvency II. 34

Staričková, Z.: Ekonomická kriminalita a forenzný audit.....41

Vidová, J.: Investície do vlastníckeho a nájomného bývania v Slovenskej republike a v Európskej únii 48

Romanová, D.-Kabourková,K.: Porovnaní výpočtu mzdy v Českej republike v letech 2007 až 2014.....58

Neupauerová, Z.: Reforma štátnej správy v kontexte súčasných trendov 64

Content:

Belanová, K.: Overview of family business relevant issues 4

Petrušková,A.-Mihóková, L.: Regional self government budget revenue development analysis in the context of assessing their financial autonomy.....11

Kissová, J.: Actual changes of selected kinds of taxes in the tax systems of SR 24

Marko, P.: The counterparty default risk in Solvency II. 34

Staričková, Z.: Economic criminality and forensic audit.....41

Vidová, J.: Investment in property and rental housing in the Slovak Republic and the European Union 48

Romanová, D.-Kabourková,K.: Comparison of the salary calculation in the Czech Republic from 2007 to 2014. 58

Neupauerová, Z.: Government reform in the context of the present trends.....64

Katarína Belanová

Abstrakt

I keď sú rodinné podniky tradičným spôsobom uskutočňovania podnikateľských aktivít v súkromnom sektore, záujem o ne vzrástol len nedávno. Podnetmi pre túto intenzívnejšiu pozornosť sú vyššie povedomie o príspevku, ktorý rodinné podniky majú k ekonomickému a sociálnemu rozvoju krajiny, zvýšený záujem o problematiku podnikateľského nástupníctva, ako i vyšší stupeň záujmu o túto problematiku zo strany akademických kruhov. Tieto podniky sú dôležité nielen kvôli svojmu príspevku do ekonomiky krajiny, ale tiež (resp. zvlášť) pre dlhodobú stabilitu, ktorú prinášajú, špecifickému záväzku, ktorý preukazujú miestnej komunite, zodpovednosti, ktorú ich majitelia cítia a hodnotám, ktoré vyznávajú. Toto sú zvlášť vzácne faktory na pozadí súčasnej finančnej krízy. Cieľom tohto príspevku je predstaviť tento druh podnikateľských subjektov, charakterizovať ich špecifické črty, financovanie a perspektívy.

Abstract

Family businesses are a traditional way of conducting business within the private sector. However, only recently family businesses have increasingly been attracting more attention in public and political discussions. The drivers for this enhanced attention are a greater awareness of the contributions family businesses make to economic and social/societal development, increased attention to the issue of business transfer, as well as higher degree of academic interest in the issue. These companies are important not only because they make an essential contribution to the economy, but also (or especially) because of the long – term stability they bring, the specific commitment they show to local communities, the responsibility they feel as owners and the values they stand for. These are rare factors on the background of the current financial crisis. The aim of this article is to introduce this kind of business, its specific features, funding and perspectives.

Kľúčové slová: Rodinné podniky. Malé a stredné podniky. Podnikateľské nástupníctvo. Zdroje financovania.

Key words: Family business. Small and medium enterprise. Business transfer. Sources of funding.

ÚVOD

Rodinné podniky sú nielen dôležitou skupinou podnikov v rámci segmentu malé a stredné podniky, je možné nájsť ich aj medzi veľkými svetovými podnikmi. I keď nie sú k dispozícii presné štatistiky, ktoré by dokumentovali ich počet vo svete, mnoho štúdií uskutočnených v rôznych krajinách potvrdilo význam, ktorý majú v národných hospodárstvach (napr. [ASTRACHAN-SHANKER, 2003], [IFERA, 2003], [MANDL, 2008]). V niektorých európskych krajinách rodinné podniky reprezentujú väčšinu všetkých podnikov [IFERA, 2003]. Niektoré štúdie navyše naznačujú, že rodinné podniky sú ústrednou silou ekonomík bývalých socialistických, resp. transformujúcich sa krajín [DUH-TOMIC-REBERNIK, 2005]. V skutočnosti, sociálne a ekonomické zmeny v bývalých socialistických krajinách strednej a východnej Európy (vrátane SR) vytvorili možnosti pre zakladanie súkromných podnikov a priemyselná politika v týchto krajinách sa tiež sústredila na rozvoj dynamického sektora malých a stredných podnikov. Podľa zistení ďalších štúdií rodiny poskytujú rozhodujúce zdroje a podporu novo vznikajúcim podnikom v týchto krajinách [DUH, 2003].

V minulosti boli rodinné podniky vnímané ako najslabší typ podnikov, t.j. ak boli úspešné, pripisovalo sa to iným faktorom ako rodinnému typu podnikania. V súčasnosti rodinné podniky získavajú na význame, čo platí zvlášť pre EÚ. Jedným z významných dôkazov priznania dôležitej úlohy rodinných podnikov pre zvyšovanie zamestnanosti a ekonomickej prosperity hospodárstva EÚ je tzv. Malý obchodný zákon (Small Business Act) z roku 2008, v ktorom sa osobitná pozornosť venuje rodinným podnikom a otázke podnikateľského nástupníctva (prvý princíp Malého obchodného zákona).

Zvyšok príspevku je štruktúrovaný nasledovne. 1. kapitola uvádza problematiku zadefinovania rodinných podnikov a ich hlavné charakteristiky. Kapitola 2 sa venuje ich financovaniu. 3. kapitola je venovaná rodinným podnikom v SR.

1 DEFINÍCIA A CHARAKTERISTICKÉ ČRTY RODINNÝCH PODNIKOV

V odbornej literatúre je možné stretnúť sa s mnohými pokusmi pre formuláciu koncepcnej a operatívnej definície rodinného podniku. Jadrom viacerých z nich bolo zadefinovanie rodinného podniku tak, aby ho bolo možné odlíšiť od nerodinného podniku. Akokoľvek, žiaden z týchto pokusov nevyústil do všeobecne akceptovanej definície či už v rozvinutých trhových ekonomikách alebo bývalých socialistických krajinách. V niektorých krajinách sú rodinné podniky považované za malé a stredné podniky, ďalšie krajiny obmedzujú rodinné podniky pod vlastníctvo jedného rodinného klanu.¹

Autori štúdií tiež spochybňujú homogénnosť týchto podnikov, nakoľko veľká väčšina podnikov v mnohých krajinách takisto obsahuje dôležitý „rodinný“ vplyv. Podľa empirických prieskumov sa rodinné podniky líšia stupňom zapojenia rodiny do podniku [SHARMA, 2004], ktorý sa môže meniť v priebehu života rodinného podniku a je dobre podchytený v rozličných vývojových modeloch rodinných podnikov, napr. [GERSICK, 1997].

Ani v slovenskej legislatíve nenájdeme definíciu rodinného podniku. Samozrejme, to neznamená, že neexistujú. Existujú, ale ich činnosť je upravená všeobecnou podnikateľskou legislatívou.² Môžeme konštatovať, že rodinné podniky si v tomto smere zaslúžia viac pozornosti, vrátane osobitných legislatívnych podmienok a následnej podpory.

V Európe približne 70 – 80 % podnikov sú rodinné podniky a na zamestnanosti sa podieľajú 40 – 50 % [MANDL, 2008]. Veľká časť európskych malých a stredných podnikov sú rodinné podniky a niektoré z najväčších európskych podnikov sú tiež rodinné podniky. Na druhej strane, podobne ako v európskom hospodárstve všeobecne, v rámci rodinných podnikov prevládajú malé a stredné podniky, z nich najmä mikro podniky s menej ako 10 zamestnancami.³

Rodinné podniky pôsobia vo všetkých odvetviach národného hospodárstva. V niektorých krajinách sú štatistické údaje poukazujúce na to, že rodinné podniky prevládajú

---

¹ Mandl na základe zhrnutia 90 rozličných definícií z 33 európskych krajín dospel k záveru, že rodinné podniky sa vyznačujú vplyvom rodiny vo vlastníctve a riadiacej/strategickej kontrole podniku. Iné charakteristiky použité v definíciách pre odlišenie rodinných podnikov od nerodinných boli aktívne zapojenie členov rodiny do každodennej činnosti podniku, príspevok podniku do tvorby rodinných príjmov a medzigeneračné zvažovania [7].

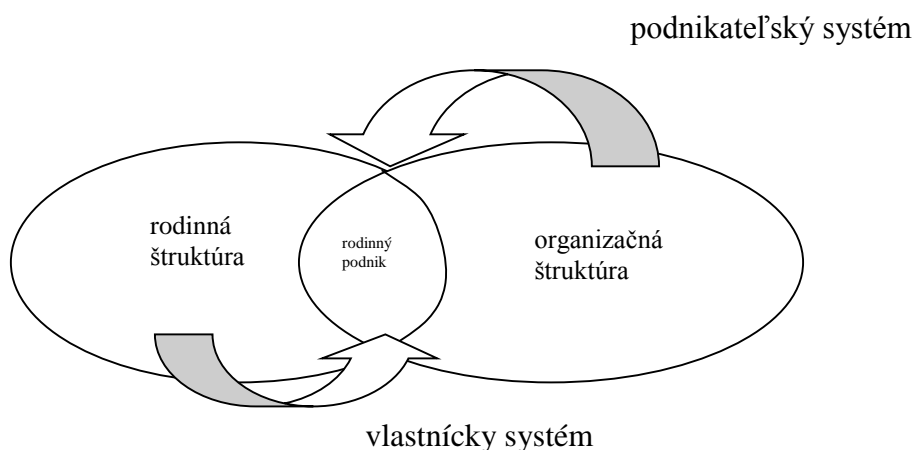
² Napriek tomu, že nie sú žiadne oficiálne štatistiky, koľko malých a stredných podnikov je vlastnených rodinami, v štúdiu napr. [7] je možné nájsť, že podiel rodinných podnikov z celkového počtu podnikov v SR je 80 – 95 %.

³ Vymedzenie MSP v SR je podľa Smernice EK č. 2003/361/EC.

v tradičných a pracovne náročných odvetviach. I tu je viditeľný posun smerom k moderným priemyselným odvetviam.

Čo sa týka charakteristických črt tohto druhu podnikov, je vhodné začať s tou, že v rámci rodinného podniku je silný vzájomný vzťah medzi rodinou a podnikom. Rodina je (či už formálne, alebo neformálne) v centre podniku. Táto skutočnosť vyúsťuje do dvoch štruktúr, vzájomne sa prelínajúcich – rodina a podnik – čo zvyšuje možnosť vzniku konfliktu, ktorý by ovplyvnil tak rodinu, ako i podnik (obrázok 1).

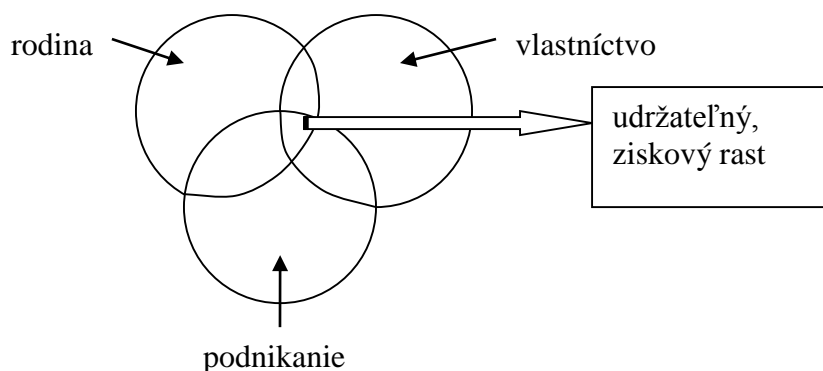
Obr. 1: Organizačné diagnostické faktory v rodinných podnikoch

Zdroj: vlastné spracovanie podľa IFERA, 2003

Rodinné podniky smerujú k udržaniu dlhodobej stability, ktorá je v nich preferovanejšia ako realizácia krátkodobých ziskov a k uskutočňovaniu generačných zmien vo vlastníctve a riadení podniku (nástupníctvo vo firme, v angl. succession alebo transfer).⁴ Na základe toho sú rodinné podniky v priemere staršie ako nerodinné podniky.

Obr. 2: Rodinný podnikateľský systém

Zdroj: vlastné spracovanie podľa IFERA, 2003

⁴ Veľa autorov (napr. [11]) rozlišuje medzi nástupníctvom v riadení a nástupníctvom vo vlastníctve, i keď vo väčšine malých a stredných podnikov, tak rodinných, ako i nerodinných, sú tieto procesy vzájomne prepojené.

V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že keď sa podnik prenáša na ďalšiu generáciu, nie sú to len finančné aktíva, ktoré sú postupované, ale i sociálny a kultúrny kapitál. Ten sa týka napríklad hodnotového systému, t. j. dôležitosť poctivosti, dôveryhodnosti, skromnosti, úcty a pod. Toto viedlo k zvláštnemu dôrazu kladenému na osobnú angažovanosť a zapojenie sa rodinných príslušníkov do podniku, ako i zapojenia sa podniku do miestnych aktivít.

Popri vzniku podniku a jeho raste je nástupníctvo vo firme rozhodujúcou fázou v životnom cykle podniku. Nástupníctvo je všeobecne kľúčovým problémom v rozvoji malých a stredných podnikov, kvôli zapojeniu rodiny do podnikania je však emotívnejšie v rodinných podnikoch. Výsledky prieskumov poukazujú na to, že nástupníctvo v rodinných podnikoch často nevyjde, čo je tiež dôvodom, prečo je to najviac študovaná a skúmaná problematika v rámci oblasti výskumu týkajúceho sa rodinných podnikov.⁵ Napriek tomu, že je predmetom približne jednej tretiny literatúry venujúcej sa rodinným podnikom, doteraz nevznikla žiadna všeobecná teória nástupníctva, resp. jeho plánovania v rodinných podnikoch.

Ďalšou špecifickou črtou rodinných podnikov je dominancia manažmentu v rámci rodiny. V tomto smere sú často prevládajúcimi v rodinných firmách paternalizmus a rodinkárstvo, ako i emotívne a neformálne rozhodovanie.

Rozvojové stratégie rodinných podnikov sú pomerne stabilné a súvislé v porovnaní sa nerodinnými podnikmi, ktoré sa vyznačujú dynamickejšími a volatilnejšími dráhami. Je to i vďaka ich zdrojom financovania, o ktorých pojednávame v ďalšej kapitole príspevku.

2 FINANCOVANIE RODINNÝCH PODNIKOV

Kapitalizácia rodinných podnikov pochádza prevažne z rodinných zdrojov a bankových úverov. Zisky bývajú reinvestované v spoločnosti a vlastníci sú ochotnejší čakať na zhodnotenie ich investícií (v angl. „patient capital“). Táto koncepcia je v rodinných podnikoch akceptovaná, aby spoločnosti neustále rástli a vyvíjali sa. Externé zdroje financovania nie sú hodnotené pozitívne, nakoľko sa spájajú s rizikom ako i del'bou kontrolnej/riadiacej/rozhodovacej moci (obr. 3).

Táto skutočnosť je zrejmá pre financovanie malých a stredných podnikov všeobecne. Slovenskí odborníci pripisujú túto situáciu v SR faktu, že kvôli nefungujúcemu komerčnému bankovému systému pred rokom 1990 neboli pre začínajúce podniky prístupné iné finančné zdroje okrem rodinných úspor. Preto väčšina podnikov bola zakladaná ako rodinné podniky využívajúcich rodinné úspory majiteľa/majiteľov, resp. manažéra/manažérov, ktorí sa v súčasnosti dostávajú k výzve nástupníctva vo firme po prvý krát od založenia. Väčšina východoeurópskych krajín je charakteristická podobným vývojom.

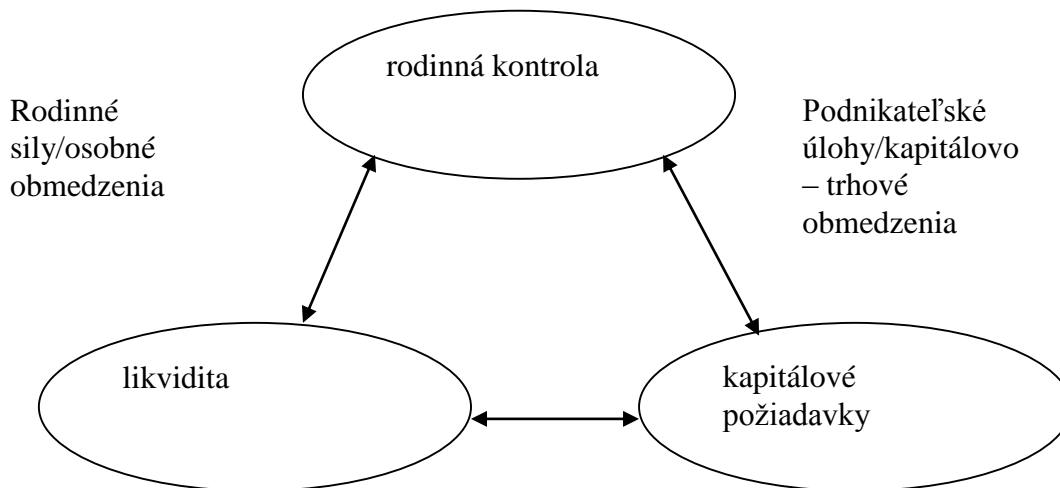
Obmedzené rodinné zdroje a kolaterál, ako i sťažený prístup k bankovým zdrojom môžu prekážať rozvoju potenciálne priaznivého podniku. Ťažkosti pri získavaní dodatočných zdrojov financovania investícií môžu negatívne ovplyvniť konkurencieschopnosť rodinného podniku, ak zastaraná výroba a servis zariadení nemôžu byť nahradené v rovnakom rozsahu ako v nerodinných podnikoch. Navyše je náročnejšie rozhodovať sa o spôsobe expanzie, zvlášť v prostredí globalizácie/internacionalizácie, ak je prístupných menej finančných zdrojov.

---

⁵ Niekoľko štúdií poukazuje na to, že len približne 30 % rodinných podnikov prežije do druhej generácie kvôli neriešenému, resp. zle riešenému nástupníctvu vo vlastníctve a riadení a veľa podnikov tiež skoro zaniká potom, ako kontrolu preberie druhá generácia [8].

Uzatvorená finančná štruktúra rodinných podnikov predstavuje problém pre individuálnych akcionárov, ak zamýšľajú predať svoj podiel. Nakoľko väčšina rodinných podnikov nie je kótovaná na burze, vznikajú problémy ohľadom oceňovania podniku, ako i s nájdením vhodných kupcov (mimo podniku). Táto situácia tiež prekáža v rozvojových aktivitách rodinného podniku v pritiahnutí ďalších externých akcionárov.

Obr. 3: Rodinný podnikateľský trojuholník

Zdroj: vlastné spracovanie podľa IFERA, 2003

3 RODINNÉ PODNIKY V SR

Všeobecne môžeme konštatovať, že rodinné podnikanie v SR, v porovnaní s ostatnými európskymi krajinami, má menšie zastúpenie. Bolo to spôsobené prerušením tejto tradície v predchádzajúcom režime, kolektivizáciou a znárodnením aktív (čo malo v konečnom dôsledku negatívne dopady na celé hospodárstvo SR). V skutočnosti, ako sme už uviedli v predchádzajúcej kapitole príspevku, mnoho rodinných podnikov na Slovensku začalo svoju činnosť počas prvej vlny privatizácie v roku 1989. Značky väčšiny slovenských rodinných firiem ešte zďaleka nedosiahli také renomé, ako napr. IKEA, Meinel, Michelin, Microsoft, Fiat či Kapsch, ktoré patria vo svojej oblasti medzi svetových lídrov, takmer po 25 rokoch po nežnej revolúcii však majú v štruktúre slovenskej ekonomiky pomerne významný podiel.

Vzhľadom na pomerne krátke obdobie súkromného podnikania v SR, spoločnosti v rukách druhej generácie sú zriedkavé. Moment nástupníctva vo vlastníctve spoločnosti a obdobie príprav, ktoré mu predchádza, môžu zaručiť buď budúci úspech spoločnosti, alebo ju naopak položiť. Bez ohľadu na formu, okamih nástupníctva je len zriedka jednoduchá záležitosť a je to jeden z najčastejších zdrojov konfliktu nielen v rámci rodiny, ale i v manažmente spoločnosti. Z tohto hľadiska je nesmierne dôležité plánovanie nástupníctva, ako jeden z najdôležitejších faktorov úspešného nástupníctva manažmentu a vlastníctva.

Podľa prieskumu zrealizovaného poradenskou spoločnosťou PwC [PwC, 2013], len ¼ zo 78 % slovenských podnikov vo vzorke, starších ako 10 – 15 rokov, v skutočnosti plánuje zmeny vo vlastníctve. Veľká väčšina majiteľov rodinných podnikov plánuje zachovať vlastníctvo, ako i

manažment pre ďalšiu generáciu v rodine. Len marginálne sú zvažované iné formy nástupníctva vo firme.

V bývalých socialistických krajinách je nástupníctvo ešte problematickejšie ako v Európe všeobecne, nakoľko sa o ňom vždy neuvažovalo ako o probléme a zakladateľom/vlastníkom rodinných podnikov chýbajú skúsenosti s nástupníctvom. Nemajú prakticky žiadnu možnosť využiť skúsenosti z nástupníctva s inými, nakoľko väčšina ich kolegov vlastníkov/manažérov sú tiež zakladatelia a teda neprešli procesom nástupníctva. Skúsenosti z nástupníctva sa javia byť zvlášť významné, nakoľko empirické dôkazy poukazujú, že prežitie podniku po prvej generácii zvyšuje pravdepodobnosť úspechu ďalších nástupníctiev [DUH-TOMIC-REBERNIK, 2007].

Prieskum tiež poukazuje na to, že rodinným firmám sa darí. Polovica z nich zaznamenala v roku 2012 rast tržieb a takmer štvrtina potvrdila, že ich tržby sa nezmenili, a teda sú stabilné. Rodinné firmy sú optimistické aj čo sa týka očakávaní budúcich tržieb. V horizonte piatich rokov až 88 % verí, že ich tržby budú rásť.

Očakávaný rast plánujú zabezpečovať plynule a stabilne. Agresívne stratégie neprichádzajú do úvahy. I to dokumentuje charakteristickú črtu rodinných podnikov, že pri rodinnom podnikaní je stabilita a dlhodobá udržateľnosť žiaduca oveľa viac, než rýchly zisk. Polovica respondentov v prieskume potvrdila, že exportuje do zahraničia. Pre 48 % z nich tvorí export dokonca viac než 50 % príjmu. Rodinné firmy najviac exportujú do Českej republiky, krajín V4 a okolitých, susedných krajín.

Rodinné firmy, ktoré plánujú export rozšíriť do nových krajín, zvažujú tiež okolité krajiny. Avšak prekvapivo veľké percento respondentov (až 13 %) plánuje v budúcnosti skúsiť šťastie v Číne, kam v súčasnosti exportuje iba 5 % z nich.

Podobne ako malé a stredné podniky v celej Európe, aj slovenské rodinné podniky majú problém vyrovnat' sa s konkurenciou v podobe veľkých obchodných sietí. Ďalšou prekážkou pre zachovanie podnikov je konflikt medzi vlastními podielu či nedostatok finančných zdrojov. Hoci tradícia rodinného vlastníctva sa na Slovensku narušila, z úspešných nových vlastníkov môžu v budúcnosti vyrásť bohaté rodiny s medzinárodným vplyvom a pôsobnosťou. Vlastnícke a manažérske vzťahy v takýchto firmách sa začnú vo väčšej miere kryštalizovať a meniť a budú sa prispôsobovať medzinárodným štandardom.

Slovenské rodinné firmy budú na ďalší rast potrebovať nielen entuziazmus a nápady, ale aj odbornú, osobnú a dlhodobú pomoc pri ďalšom rozvoji, udržaní súdržnosti a hájení vlastných záujmov na lokálnej pôde i v európskom priestore.

ZÁVER

Rodinné podniky sú dôležitou súčasťou ekonomického zdravia mnohých krajín, zvlášť v ekonomikách založených na trhovom hospodárstve, kde je podporovaná podnikateľská iniciatíva. Známe sú svoju charakteristickú vnútornú atmosféru, v ktorej sa spája náročná podnikateľská klíma a srdečné rodinné vzťahy. Problematika rodinného podnikania, ako i malých a stredných podnikov všeobecne, je aktuálna zvlášť v dnešných časoch turbulencií národných ekonomík. Vďaka svojmu významu, ktorý majú v národnej ekonomike, vlády jednotlivých krajín by mali zvážiť prijatie opatrení pre vytvorenie priaznivejšieho podnikateľského prostredia pre rodinné podniky, napr. v oblasti zdaňovania, legislatívy a vzdelávacieho systému. Malo by existovať špecifické kontaktné miesto v národnej administratíve. Vyžadujú sa tiež opatrenia na úrovni EÚ pre uľahčenie zakladania a rozvoja malých a stredných podnikov. Týka sa to i nástupníctva v rodinných podnikoch, o ktorom sa

zistilo, že je to jedna z najkritickejších oblastí v tejto osobitej skupine podnikateľských subjektov.

Ako sme uviedli v príspevku, v rodinných podnikoch v SR (kvôli očakávanému dôchodku podstatného množstva vlastníkov/manažérov rodinných podnikov), by mala byť pozornosť venovaná úspešnému nástupníctvu manažmentu a vlastníctva. Dôležitú úlohu v realizácii úspešného nástupníctva zohrávajú nielen samotní vlastníci/manažéri postupujúcich podnikov, ale i národné vlády, ktoré by mali zvyšovať povedomie vlastníkov/manažérov rodinných podnikov o dôležitosti skorých príprav a poskytovať náležitú podporu (nástroje, opatrenia a infraštruktúru) vhodnú pre nástupníctvo.

Použitá literatúra

- [1] Astrachan, J.H. – Shanker, M.C. 2003. Family Businesses`Contribution to the U.S. Economy. In: Family Business Review, Vol. 16, No. 3, pp. 211 – 219. ISSN 0894 - 4865
- [2] Duh, M. – Tominc, P. – Rebernik, M. 2007. Succession issues within family enterprises in Slovenia. In: Društvena istraživanja, Vol. 16, No. 4 – 5, pp. 751 – 779. ISSN 1330 - 0288
- [3] Duh, M. – Tominc, P. – Rebernik, M. 2005. Succession in small and medium – sized enterprises in Slovenia. In: Organizacija, Vol. 38, No. 10, pp. 590 – 599. ISSN 1318 - 5454
- [4] Duh, M. 2003. Family enterprises as an important factor of economic development. In: Journal of Enterprising Culture, Vol. 11, No. 2, pp. 111 – 130. ISSN 0218 - 4958
- [5] Gersick, K.E. et al. 1997. Generation to generation: Life cycles of the family business. Boston: Harvard Business School Press. ISBN 0 – 87684 – 55 – X.
- [6] IFERA. 2003. Family Business Dominate. In: Family Business Review, Vol. 16, No. 4, pp. 235 – 239. ISSN 0894 - 4865
- [7] Mandl, I. 2008. Overview of Family Business Relevant Issues. Vienna: Australian Institute for SME Research. [online]. cit. [2014 - 06 - 07] Dostupné na: <http://ec.europa.eu>
- [8] Miller, D. – Steier, L. – Breton – Miller, I. 2003. Lost in time: intergenerational succession, change and failure in family business. In: Journal of Business Venturing, Vol. 18, No. 4, pp. 513 – 531. ISSN 0883 - 9026
- [9] PwC: Prieskum rodinných firiem na Slovensku, 2013. [online]. cit. [2014-05-07]. Dostupné na: www.pwc.com
- [10] Sharma, P. 2004. An overview of the field of family business studies: current status and directions for the future. In: Family Business Review, Vol. 17, No. 1, pp. 1 – 36. ISSN 0894 - 4865
- [11] Sharma et al. 2003. Succession planning as planned behaviour. In: Family Business Review, Vol. 16, No.1, pp. 1 – 14. ISSN 0894 - 4865

Údaje o autorke:

Ing. Katarína Belanová, PhD. pracuje ako odborná asistentka na Katedre financií Ekonomickej univerzity v Bratislave. Odborné zameranie jej výskumnej a vedeckej činnosti je oblasť podnikateľské financie a financie MSP.

Kontaktné údaje:

Katarína Belanová, Ing., PhD.
Ekonomická univerzita v Bratislave
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava
+421 – 2 – 67 291 146
katarina.belanova@euba.sk.

ANALÝZA VÝVOJA PRÍJMOV ROZPOČTU SAMOSPRÁVY VÚC V KONTEXTE HODNOTENIA FINANČNEJ AUTONÓMIE SAMOSPRÁV

REGIONAL SELF-GOVERNMENT BUDGET REVENUE DEVELOPMENT ANALYSIS IN THE CONTEXT OF THEIR ASSESSING FINANCIAL AUTONOMY

Anna Petrušková- Lucia Mihóková

Abstrakt

Jedným zo základných cieľov realizovanej fiškálnej decentralizácie bolo dosiahnuť nahradenie transferovej závislosti samospráv od dotácií zo štátneho rozpočtu pri vykonávaní originálnych kompetencií daňovými príjmami, a tak posilniť finančnú samostatnosť samospráv. Pri posúdení naplnenia uvedeného cieľa je však žiaduce analyzovať základné kategórie príjmov, ktorých relačné vzťahy determinujú finančnú samostatnosť samospráv. Predovšetkým v čase hospodárskej krízy vznikajú tendencie k znižovaniu daňových výnosov samospráv a v snahe o konsolidáciu rozpočtu je nielen pre samosprávy potrebné efektívnejšie vynakladať finančné prostriedky a znižovať podiel cudzích zdrojov v rozpočte. Predkladaný príspevok sa na základe uvedených skutočností a v súlade s nomenklatúrou štatistických územných jednotiek NUTS zameriava na analýzu daňových príjmov, vlastných príjmov a celkových príjmov v období 2007 – 2012 územných jednotiek NUTS 3, ako aj analýzu ich podielu na celkových príjmoch samosprávnych krajov.

Abstract

One of the primary objectives of pursued fiscal decentralization was to replace the dependence on government subsidies from the state budget, for the implementation of the original functions, to tax revenues, and thus strengthen the financial autonomy of local governments. In assessing the fulfillment of that objective, it is desirable to analyze the basic categories of revenues whose relations determine the financial autonomy of regional self-governments. Especially in times of economic crisis there is rise in tendencies to reduce tax revenues and efforts to consolidate the budget not only for local governments so it's needed to effectively spend funds and reduce the leverage in budget. The presented contribution is based on the foregoing and in accordance with the nomenclature of statistical territorial units NUTS focuses on the analysis of tax revenues, its own revenues and total revenues in the period 2007-2012 of NUTS 3 territorial units, as well as the analysis of their share of the total revenues of self-governing regions.

Kľúčové slová: Fiškálna decentralizácia. Samospráva VÚC. Finančná autonómia. Príjmy rozpočtu VÚC. Daňové príjmy. Krízové obdobie.

Keywords: Fiscal decentralization. Regional self-government. Financial autonomy. Self-government budget revenues. Tax revenues. Crisis period.

ÚVOD

Počas procesu fiškálnej decentralizácie prebiehajúcej na území SR, získala územná samospráva kompetencie v rámci rôznych oblastí pri zabezpečovaní všestranného rozvoja územia a potrieb obyvateľov. Zároveň v druhej etape decentralizácie štátna správa zabezpečila pre nižšie vládne úrovne potrebné finančné zdroje, prostredníctvom ktorých dokážu samosprávy zabezpečovať zverené úlohy. Výsledkom decentralizácie verejnej správy, ako súčasťou nového financovania územných samospráv, bolo prispieť k posilneniu finančnej autonómie pri zabezpečovaní

verejných statkov. Pri hodnotení finančnej autonómie územných samospráv sa najčastejšie používajú relačné vzťahy medzi vlastnými, celkovými a daňovými príjmami samospráv [Maličká, 2012]. Vývoj uvedených príjmových kategórií tak bezprostredne ovplyvňuje finančnú samostatnosť samosprávy, ktorá môže byť v turbulentnom krízovom období značne obmedzená. Vznik a prehĺbenie krízy od roku 2009 negatívne ovplyvnil aj ekonomický vývoj na regionálnej úrovni, a preto je pred samotným hodnotením finančnej autonómie samospráv opodstatnené uskutočniť analýzu vývoja celkových, vlastných i daňových príjmov v kontexte krízového obdobia.

1. ZHODNOTENIE VÝVOJA FINANCOVANIA SAMOSPRÁVY VÚC OD ROKU 2005

Reformou financovania územnej samosprávy sa upravili rozpočtové pravidlá, stanovila sa štruktúra miestnych daní a určil sa vzorec na výpočet podielu obcí, miest a samosprávnych krajov na výnose daní z príjmov fyzických osôb.

Spôsob financovania originálnych kompetencií samosprávy vyšších územných celkov (ďalej VÚC) sa realizuje v súlade s platnou legislatívou a pri zachovaní základných parametrov fiškálnej decentralizácie dohodnutých s územnou samosprávou [MF SR, 2012]. Podľa zákona č.302/2001Z.z. financovanie všestranného rozvoja územia a potreby obyvateľov zabezpečuje samosprávny kraj z vlastných príjmov (v rozsahu podľa osobitných predpisov (Zákon č.302/2001 Z. z. §9 ods.2), ako aj zo štátnych dotácií (príjmov, ktoré môže použiť súlade s účelom, na ktorý boli poskytnuté vo forme dotácie zo štátnych fondov, účelové dotácie z rozpočtu obce alebo inej VÚC, prostriedky z EÚ a iné zahraničné zdroje) a z ďalších príjmov (prostriedky peňažných fondov, zisky z podnikateľskej činnosti, návratné zdroje financovania, združené prostriedky).

Dôležitý nástroj príjmov rozpočtov na všetkých vládnych úrovniach predstavujú daňové príjmy. Podľa zákona č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov, plynie v oblasti daňových príjmov do rozpočtu samosprávy podiel na výnose dane z príjmov fyzických osôb vo výške 23,5 % z celkového výnosu tejto dane. V roku 2012 bol schválený vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 564/2004 Z. z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V predložennom návrhu zákona o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samosprávy je v zmysle dohody upravený podiel na výnose dani z príjmu fyzických osôb pre VÚC na 21,9 % [Petrušková a Mihóková, 2013].

Do rozpočtu VÚC plynie, podľa zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, miestna daň, ktorú môže ukladať VÚC, a to výnos z dane z motorových vozidiel (ďalej MV). Túto daň môže určovať VÚC, pričom správu dane vykonáva miestne príslušný daňový úrad. Pomocou všeobecne záväzného nariadenia si jednotlivé župy stanovujú aj sadzby spomínanej dane pre fyzické i právnické osoby, ktoré využívajú na podnikanie motorové vozidlá.

2 VÝVOJ PRÍJMOV ROZPOČTU NUTS 3 V KONTEXTE HODNOTENIA FINANČNEJ AUTONÓMIE

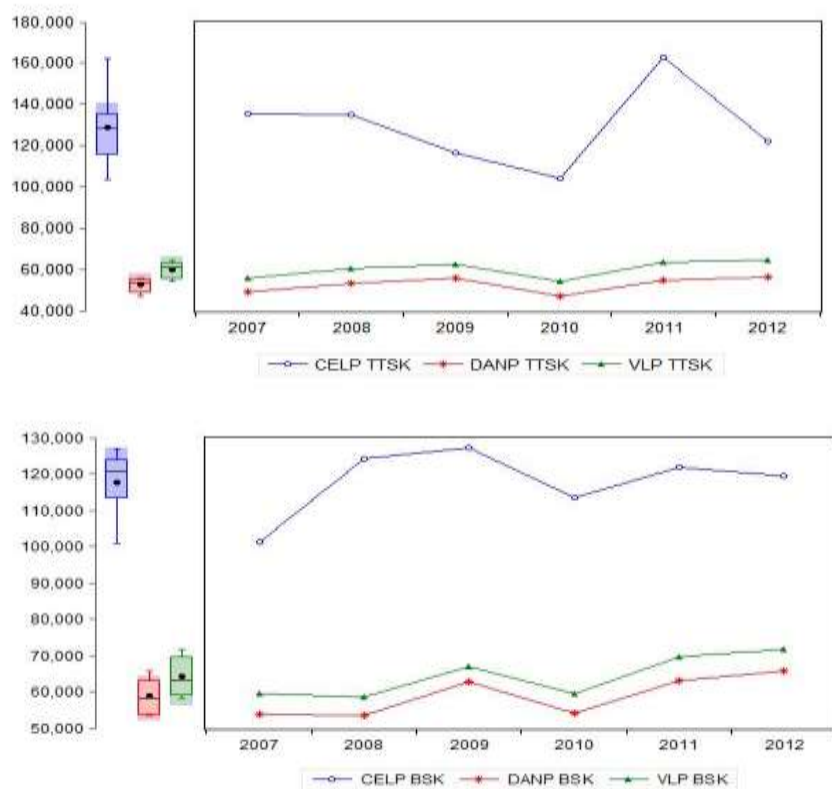
Na základe klasifikácie známej ako nomenklatúra štatistických územných jednotiek NUTS (nariadenie č. 1059/2003 a nadväzná vyhláška Štatistického úradu SR č. 438/2004 Z. z. z 19. júla 2004) zavedenej Štatistickým úradom Európskej komisie (Eurostat), sú predmetom analýzy príjmov rozpočtu územnej jednotky regionálnej úrovne NUTS 3. Využitím jednoduchej

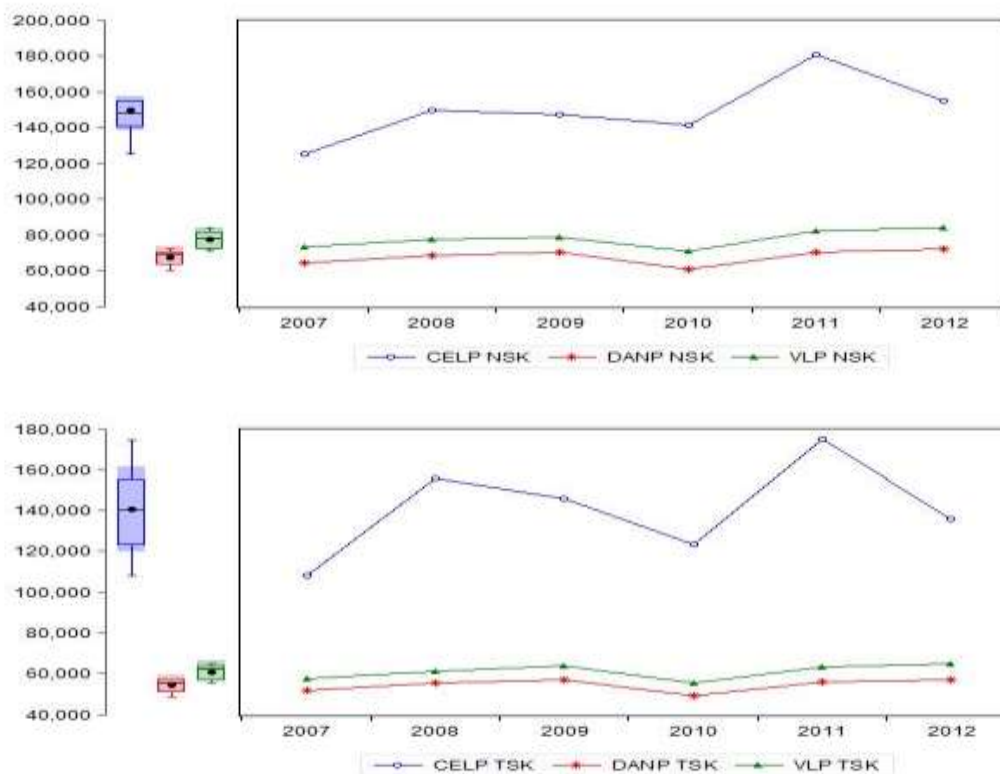
regresnej analýzy, matematických metód, grafického a číselného popisu dát i metód indukcie, dedukcie a syntézy je realizovaná analýza reálneho vývoja zdrojov financovania rozpočtu potrebných pre zabezpečenie rozvoja územných jednotiek. Predmetom analýzy je vývoj celkových, vlastných i daňových príjmov na základe skutočného plnenia rozpočtov v NUTS 3, nakoľko predstavujú základ pre určenie finančnej autonómie. Základným zdrojom údajom príjmových kategórií sú sekundárne údaje získané zo Záverečných účtov jednotlivých samosprávnych krajov v období 2005 – 2012. V skúmanom období došlo k vzniku a prehĺbeniu krízy, ktorej dôsledky negatívne ovplyvnili aj ekonomický vývoj na regionálnej úrovni, čo determinovalo aj vývoj príjmov v rozpočtoch samosprávnych krajov.

2.1 Vývoj príjmov rozpočtu v Bratislavskom, Trnavskom, Trenčianskom a Nitrianskom samosprávnom kraji

Vývoj skúmaných príjmových kategórií v sledovanom období 2007 – 2012 v Bratislavskom, Trnavskom, Trenčianskom a Nitrianskom kraji ilustruje Obr. 1. Súčasťou grafických zobrazení všetkých analyzovaných NUTS 3 je aj boxplot, znázorňujúci rozdelenie hodnôt premenných pomocou opisných charakteristík.

Obr. 1: Vývoj celkových, vlastných a daňových príjmov v BSK, TTSK, TSK a NSK

Zdroj: vlastné spracovanie údajov na základe Záverečných účtov NUTS 3 v programe EViews

Bratislavský samosprávny kraj (BSK)

Celkové príjmy BSK mali počas obdobia 2005 – 2009 rastúci trend (s mediánom rastu 13,8%). Od roku 2009 však nastúpilo nestabilné obdobie charakterizované výpadkami celkových príjmov v rokoch 2010 (pokles o 13 595 tis. eur) a 2012 (mierny pokles o 2 578 tis. eur). Dôvodom znižovania príjmov v roku 2010 bol predovšetkým celkový pokles ekonomickej výkonnosti regiónu v dôsledku pretrvávajúcej krízy.

Vlastné príjmy (daňové a nedaňové) sa počas obdobia 2007 – 2012 pohybovali na úrovni v priemere 64 225,5 tis. eur, čo predstavovalo 54,7% podiel na celkových príjmoch rozpočtu BSK. Počas rokov 2007 – 2012 mal vývoj vlastných príjmov značne nerovnomerný vývoj charakterizovaný zvyšujúcimi sa hodnotami medziročných rastov a poklesov. Najvyššiu hodnotu vlastných príjmov dosiahol BSK v roku 2012 (71 734 tis. eur). Významným príjmom rozpočtov na všetkých vládnych úrovniach sú daňové príjmy. Uvedená skutočnosť platila aj v prípade rozpočtu BSK, nakoľko podiel daňových príjmov predstavoval priemerne 50 % celkových príjmov a 91 % vlastných príjmov počas celého sledovaného obdobia. Možno konštatovať, že ich povaha a progresívny vývoj je určitou zárukou stabilných príjmov do rozpočtu BSK. Vývoj daňových príjmov v BSK mal relatívne rastúci trend (s mediánom rastu 4,2 %). Rastúca nezamestnanosť, stagnácia úrovne platov tvoriacich základ pre výnosy dane z príjmov FO, či zmeny v daňovej legislatíve prispeli k výpadku daňových príjmov, a to v roku 2008, kedy došlo k poklesu o 210 tis. eur a v roku 2010 k výpadku o 8 547 tis. eur. V ďalšom období zaznamenal BSK rast daňových príjmov o 9043 tis. eur v roku 2011 a o 2643 tis. eur v roku 2012.

Daňové príjmy charakterizuje výnos dane z príjmov fyzických osôb (ďalej FO) a výnos dane z motorových vozidiel (ďalej MV). V rokoch 2005 dosiahol výnos z dane MV plnenie na 102,5 % a v roku 2006 celkové plnenie na 104,5 %. Od roku 2007 zaznamenal výnos z dane z MV značne kolísavý vývoj. Skutočné plnenie výnosu z dane z príjmov MV v roku 2008 bolo nižšie ako sa pôvodne predpokladalo a výrazne ovplyvnilo aj celkové zníženie daňových príjmov. Výpadok bol dôsledkom novely zákona č. 538/2007 Z. z., v ktorom okrem iných zmien boli zmenené aj ustanovenia § 90 a 91 zákona, prostredníctvom ktorých došlo k zmene postupu podávania daňového priznania a platby dane z motorových vozidiel⁶. Zastupiteľstvo BSK dňa 29.10.2008 uznesením č.85/2008 schválilo zníženie príjmov dane z MV o 8 796, 39 tis. eur (265 000 tis. Sk v roku 2008). V nasledujúcom období došlo k zvyšovaniu výnosu z dane z MV, a to v roku 2011 o 4 035tis. eur (skutočný výber na úrovni 102,26 %) a v roku 2012 o 2 054 tis. eur (skutočný výber iba na 99,84 %), čo v oboch rokoch prispelo k celkovému zvýšeniu daňových príjmov rozpočtu BSK.

Tab. 1: Vývoj príjmov rozpočtu BSK v rokoch 2007 – 2012 v tis. eur

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Vlastné príjmy BSK	59 254	58 451	66 916	59 330	69 668	71 734
Daňové príjmy	53 753	53 543	62 623	54 076	63 119	65 762
Daň z príjmov FO	26 703	34 384	32 438	26 819	31 827	32 416
Daň z MV	27 050	19 159	30 185	27 257	31 292	33 346
Celkové príjmy BSK	101 098	124 030	127 071	113 476	121 888	119 310

Zdroj: vlastné spracovanie údajov na základe Záverečných účtov BSK v rokoch 2007 - 2012

Výnos BSK z dane z príjmov FO v roku 2008 pokračoval v progresívnom trende vývoja od roku 2005 (s medziročným priemerným rastom 28 % od roku 2005). V období 2009 a 2010 nastúpil výrazný klesajúci trend. V rokoch 2009 a 2010 kríza ovplyvnila trh práce, kedy sa spolu s výrazným poklesom voľných pracovných miest – z 12 701 (2008), na 8 515 (2009) až na 6 776 miest v roku 2010 zvyšovala miera nezamestnanosti v BSK, a to z 3,6 % (2008) na 4,7 % (2009) a neskôr na 6,1 % v roku 2010. Negatívny makroekonomický vývoj a nepriaznivá situácia na trhu práce v dôsledku hospodárskej krízy sa tak významne podieľali na znižovaní výnosu z dane z príjmov FO. V roku 2011 a 2012 došlo k rastu výnosu z dane z príjmov FO (o 5 008 tis. eur v roku 2011 a o 589 tis. eur v roku 2012) k čomu prispelo oživenie makroekonomického prostredia (rast miery ekonomickej aktivity o 1,6 %).

Trnavský samosprávny kraj (TTSK)

Komplexný pohľad na príjmy TTSK poukazuje na postupný pokles celkových príjmov od roku 2007 - 2010. Najvýraznejší úbytok príjmov sa objavil v roku 2009, kedy príjmy poklesli až o 18 708 tis. eur oproti roku 2008. Výpadok nastal v oblasti kapitálového rozpočtu, kde nedaňové kapitálové príjmy poklesli až o 1 219 tis. eur. V tomto období samosprávny kraj neuskutočnil predaj kapitálového majetku a nedosiahol porovnateľný príjem s minulými obdobiami. TTSK taktiež v tomto roku znížil objem prijatých úverov, čo spôsobilo pokles príjmových finančných operácií. Najvyšší nárast nastal v roku 2011, kedy celkové príjmy TTSK dosiahli výšku 162 534 tis. eur. Nárast príjmov nastal v rámci bežného a kapitálového rozpočtu, ako aj príjmových finančných operáciách, kde bolo zvýšenie príjmov najvýraznejšie.

⁶ daňovník, u ktorého predpokladaná daň u jedného správcu dane nepresiahne 20 000,- Sk, preddavky na daň na bežné zdaňovacie obdobie neplatí a daňové priznanie za zdaňovacie obdobie je povinný podať do 31. januára po uplynutí tohto zdaňovacieho obdobia

Vlastné príjmy TTSK mali v sledovanom období 2007 – 2012 rastúcu tendenciu. Najväčší podiel v rámci vlastných príjmov tvorili daňové príjmy, ktoré predstavovali v priemere 88% a až na rok 2010 vykazovali rastúci charakter.

Tab. 2: Vývoj príjmov rozpočtu TTSK v rokoch 2007 – 2012 v tis. eur

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Vlastné príjmy TTSK	55 738	60 369	62 145	54 193	63 327	64 638
Daňové príjmy	49 247	53 003	55 615	47 068	54 730	56 190
Daň z príjmov FO	35 340	43 388	40 936	33 908	40 184	40 904
Daň z MV	13 907	9 615	14 679	13 160	14 546	15 286
Celkové príjmy TTSK	135 528	135 097	116 389	103 928	162 533	122 026

Zdroj: vlastné spracovanie údajov na základe Záverečných účtov TTSK v rokoch 2007 - 2012

V roku 2010 TTSK zaznamenal výrazný pokles daňových príjmov, ktorý sa prejavil v rámci dani z príjmov FO, čo predstavovalo zníženie o vyše 7000 tis. eur oproti predchádzajúcemu obdobiu. Pokles výnosu z dane z príjmov FO mohol byť spôsobený aj zvýšenou nezamestnanosťou v TTSK, ktorá sa od roku 2008 zvyšovala z úrovne 6,2 % na hodnotu 12%v roku 2010. V nasledujúcom období 2011 – 2012 výnos z dane FO rástol, pričom došlo počas týchto dvoch rokov k celkovému zvýšeniu v rozpočte o 6 996 tis. eur.

Výnos z dane z MV bol počas rokov 2007 – 2010 kolísavý. K výpadku príjmov došlo v roku 2008 (pokles o 4292 tis. eur) a v roku 2010 (zníženie o 1 519 tis. eur). Zatiaľ čo sa pokles výnosu z dane z MV výrazne neprejavil na znížení daňových príjmov, v roku 2010 výpadok tohto výnosu zároveň prispel k celkovému zníženiu daňových príjmov v rozpočte TTSK.

Trenčiansky samosprávny kraj (TSK)

V Trenčianskom kraji sa celkové príjmy v rokoch 2007 – 2012 vyznačovali nestabilným vývojom. Zatiaľ čo v rokoch 2007 a 2008 došlo k výraznému rastu celkových príjmov o 47 054 tis. eur najmä v dôsledku výrazného zvýšenia príjmových finančných operácií, v nasledujúcom období 2009 a 2010 sa príjmy TSK znížili celkovo o 32 104 tis. eur. Značný pokles príjmov počas dvojročného obdobia bol ovplyvnený zhoršením ekonomickej situácie v samosprávnom kraji. V čase hospodárskej krízy došlo k nárastu nezamestnanosti, čo spôsobilo pokles predovšetkým na strane daňových príjmov. V roku 2010 sa na znížení celkových príjmov podieľal aj pokles vlastných príjmov samosprávy. V roku 2011 došlo v TSK k výraznému nárastu celkových príjmov (o 51 523 tis. eur), čím TSK disponoval doteraz najvyššou hodnotou celkových príjmov počas sledovaného obdobia. Zvýšenie bolo ovplyvnené tak nárastom príjmov bežného rozpočtu, ako aj príjmových finančných operácií.

Vlastné príjmy TSK mali v sledovanom období 2007 - 2012 rastúci trend. Výpadok vlastných príjmov bol zaznamenaný iba v roku 2010, kedy došlo k zníženiu o 8 380 tis. eur v dôsledku zníženia daňových príjmov TSK.

Tab. 3: Vývoj príjmov rozpočtu TSK v rokoch 2007 – 2012 v tis. eur

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Vlastné príjmy TSK	57 292	61 309	63 969	55 589	63 229	64 952
Daňové príjmy	51 601	55 353	57 197	49 025	56 164	57 122
Daň z príjmov FO	39 874	47 331	44 600	36 818	43 576	44 204
Daň z MV	11 727	8 022	12 597	12 207	12 588	12 918
Celkové príjmy TSK	108 396	155 450	145 797	123 346	174 869	135 990

Zdroj: vlastné spracovanie údajov na základe Záverečných účtov TSK v rokoch 2007 - 2012

Daňové príjmy boli relatívne významným zdrojom príjmov aj v rozpočte TSK. Počas rokov 2007 – 2012 tvorili takmer 40% podiel celkových príjmov a 89% podiel vlastných príjmov. V priebehu sledovaného obdobia daňové príjmy vykazovali rastúcu trend. Výnimkou bol rok 2010, kedy sa objem výnosu z daňových príjmov znížil o 8 172 tis. eur oproti predchádzajúcemu roku.

Negatívny vývoj makroekonomického prostredia v čase trvania krízy ovplyvnil najmä výnos TSK z dani z príjmov FO, a to v rokoch 2009 a 2010 (celkový pokles výnosu dane z príjmov FO predstavoval 10 513 tis. eur). K faktorom, ktoré sa podieľali na nenaplnení príjmov možno zaradiť pokračovanie zhoršeného ekonomického prostredia v dôsledku hospodárskej krízy a zníženie ekonomického rastu s negatívnym dopadom na zamestnanosť (miera nezamestnanosti 10,2 %). Výpadok výnosu z dane z príjmov FO prispel spolu s poklesom výnosu z dane z MV (pokles o 390 tis. eur) k celkovému zníženiu vlastných príjmov TSK a spolu s negatívnym vývojom ďalších príjmov rozpočtu k poklesu celkových príjmov TSK v roku 2010.

Výnosy z dane z MV mali počas sledovaného obdobia relatívne rastúci vývoj. K výpadku došlo v rokoch 2008 (pokles o 3 705 tis. eur) a 2010 (pokles o 390 tis. eur). Rok 2008 bol ovplyvnený zákonom č. 538/2007 Z. z. ktorým sa zmenil a doplnil zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov.

Nitriansky samosprávny kraj (NSK)

Pri hodnotení celkových príjmov možno konštatovať, že ich vývoj bol značne nerovnomerný. Rast celkových príjmov v rokoch 2007 – 2008 vystriedal ich pokles v krízovom období 2009 a 2010, kedy sa finančná situácia NSK zhoršila a došlo k výpadku príjmov celkovo o 8 620 tis. eur. V roku 2011 nastal výrazný nárast celkových príjmov samosprávneho kraja, a to najmä v oblasti finančných operácií, kedy samospráva prijala dlhodobé bankové úvery v hodnote 37 000 tis. eur. O rok neskôr celkové príjmy opäť poklesli o viac ako 25 000 tis. eur, čo bolo spôsobené podpísaním memoranda o spolupráci územných samospráv pri konsolidácii verejných financií a zabezpečení zníženia deficitu verejných financií na 2,9% HDP na rok 2013 [ZMOS, 2012]

Tab. 4: Vývoj príjmov rozpočtu NSK v rokoch 2007 – 2012 v tis. eur

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Vlastné príjmy NSK	73 035	77 554	78 790	70 903	81 984	83 941
Daňové príjmy	63 892	68 560	70 434	60 553	70 443	71 978
Daň z príjmov FO	48 677	58 258	54 720	45 062	53 268	53 951
Daň z MV	15 215	10 302	15 714	15 491	17 175	18 027
Celkové príjmy NSK	125 154	149 614	146 872	140 994	180 380	155 153

Zdroj: vlastné spracovanie údajov na základe Záverečných účtov NSK v rokoch 2007 - 2012

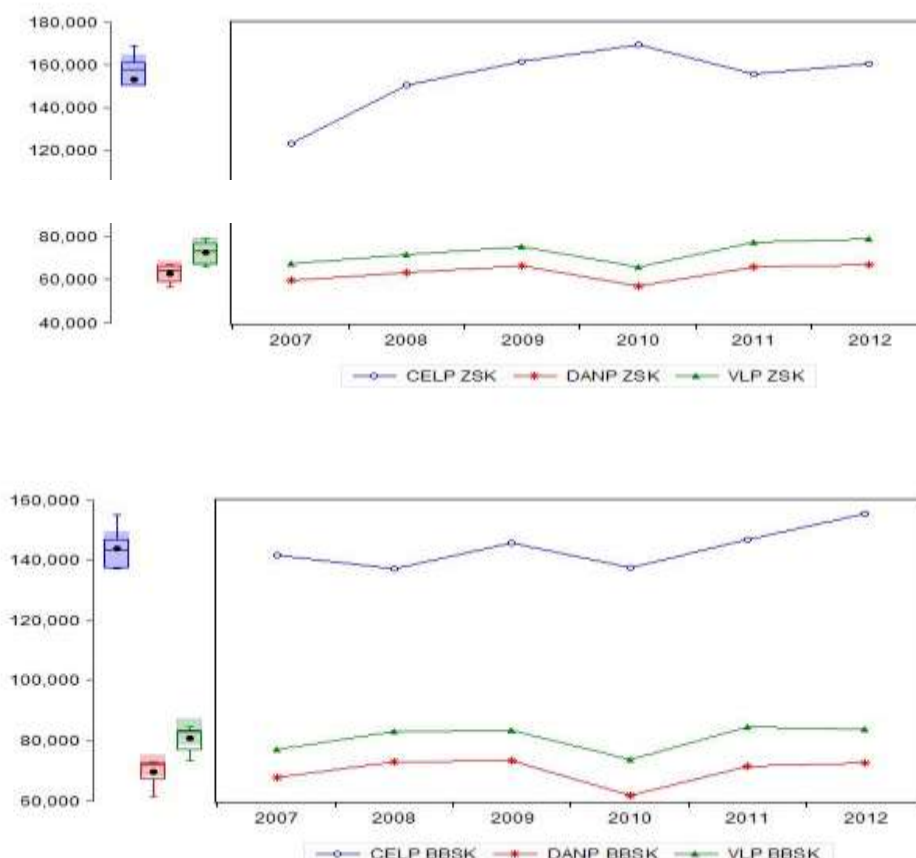
Daňové príjmy kraja preukázali v sledovanom období sklon k rastu. Obdobím zmien boli najmä roky 2009 a 2010. V roku 2009 nenastalo zníženie vlastných príjmov, ale v rámci daňových príjmov bol v NSK zaznamenaný pokles dani z príjmov FO, ktorý bol spôsobený krízou a taktiež výrazným nárastom nezamestnanosti v samosprávnom kraji, ktorá dosahovala úroveň 13%. Výnos z dane z MV vykázal nárast oproti roku 2008 v dôsledku zmien v odvodoch za túto daň. Od roku 2009 sa daň neplatí rok vopred, ale vysporiadava sa dodatočne, tzn. platí sa za uplynulé zdaňovacie obdobie roka 2008. V nasledujúcom roku 2010 sa prejavil pokles v rámci daňových príjmov u oboch daňových kategórií. Finančná situácia na strane príjmov sa

od roku 2011 zlepšila a tak daňové, ako aj nedaňové príjmy, ktoré sú súčasťou vlastných príjmov samosprávy sa začali zvyšovať.

2.2 Vývoj príjmov rozpočtu v Banskobystrickom a Žilinskom samosprávnom kraji

Vývoj celkových, vlastných i daňových príjmov v Banskobystrickom a Žilinskom samosprávnom kraji v rokoch 2007 – 2012 ilustruje Obr. 2.

Obr. 2: Vývoj celkových, vlastných a daňových príjmov v BBSK a ZSK

Zdroj: vlastné spracovanie údajov na základe Záverečných účtov NUTS 3 v programe EViews

Banskobystrický samosprávny kraj (BBSK)

V rokoch 2005 a 2006 mali príjmy BBSK rastúci trend s medziročným rastom 8,6 %. Celkové príjmy BBSK sa však v nasledujúcom období 2007 – 2012 vyznačovali relatívne nestabilným vývojom, k čomu prispieval najmä vývoj kapitálových príjmov rozpočtu. V roku 2008 BBSK zaznamenal výpadok celkových príjmov o 4 314 tis. eur a v roku 2010 pokles o 8 174 tis. eur. Pozitívnym vývojom sa vyznačovali roky 2011 a 2012, v ktorých došlo k zvýšeniu príjmov s priemerným medziročným rastom 6,23 %.

Rastúci trend vlastných príjmov kraja zastavil pokles príjmov o 9 789 tis. eur v roku 2010 a opätovný nevýrazný výpadok príjmov o 955 tis. eur v roku 2012. Vlastné príjmy predstavovali počas sledovaného obdobia 56,18% podiel na celkových príjmov samosprávy, čo napovedá o zvýšenej samostatnosti a schopnosti samosprávy zabezpečiť úlohy pomocou vlastných

príjmov. Samospráva pri svojom hospodárení využíva cudzie zdroje v nižšej miere. Dominantný podiel na vlastných príjmoch mali tak v rokoch 2005 a 2006, ako aj počas celého obdobia 2007 – 2012, daňové príjmy, ktoré predstavovali v priemere 86,4% podiel na vlastných príjmoch a takmer 50% podiel celkových príjmov.

Tab. 5: Vývoj príjmov rozpočtu BBSK v rokoch 2007 - 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Vlastné príjmy BBSK	77 095	82 861	83 372	73 583	84 515	83 560
Daňové príjmy	67 522	72 700	73 118	61 572	71 538	72 452
Daň z príjmov FO	55 930	64 799	60 982	49 947	58 925	59 832
Daň z MV	11 592	7 901	12 136	11 625	12 613	12 620
Celkové príjmy BBSK	141 459	137 145	145 675	137 501	146 852	155 158

Zdroj: vlastné spracovanie údajov na základe Záverečných účtov BBSK v rokoch 2007 – 2012

Vývoj daňových príjmov mal celkovo rastúci trend, a to od roku 2005. Výnos dane z príjmov FO bol v BBSK ovplyvnený krízovým obdobím, a to predovšetkým v rokoch 2009 a 2010, kedy došlo k zníženiu výnosu z tejto dane celkovo o 14 852 tis. eur. K zmenám v roku 2009 prispeli aj legislatívne zmeny novela zákona č. 595/ 2003 Z. z. o dani z príjmov (zavedenie zamestnaneckej prémie a zvýšenie nezdaniteľnej časti základu dane). V roku 2009 tak po prvýkrát od zavedenia fiškálnej decentralizácie, rozpočet daňových príjmov, ako uvádza Záverečný účet BBSK, naplnený nebol. V roku 2010 ovplyvnila výnos dane z príjmov FO nezamestnanosť (na úrovni 18,6 %), v dôsledku čoho BBSK dosiahol najnižší výnos z dane z príjmov FO od roku 2006. V rokoch 2011 a 2012 sa negatívny ekonomický vývoj, ako dôsledok finančnej a hospodárskej krízy relatívne zastavil a došlo k rastu výnosu z dane z príjmov FO (s medziročným rastom 16,18% v roku 2011 a 1,27 % v roku 2012).

Od roku 2005 výnos dane z MV rástol aj napriek tomu, že sadzbu BBSK do 31. 12. 2007 nezvyšovalo. Skutočný výber za rok 2007 dosiahol 11 592 tis. eur, čo predstavovalo plnenie na 102,71 % rozpočtu. Výnosy samosprávy z dane z MV sa v nasledujúcom období vyznačovali premenlivým vývojom charakterizovaným znižovaním v rokoch 2008 (pokles o 3 691 tis. eur) a 2010 (pokles o 511 tis. eur) a rastom v rokoch 2011 a 2012. Hospodárska kríza a pokles zamestnanosti sa v roku 2009 prejavili aj na celkovom výnose dane z MV, ktorý bol síce počas prvých mesiacov vyšší (vplyvom legislatívnej zmeny zákona č. 582/2004 Z. z.), no v nasledujúcich mesiacoch klesal.

Žilinský samosprávny kraj (ZSK)

Vývoj celkových príjmov ZSK počas sledovaného obdobia možno hodnotiť ako pozitívny. Príjmy od roku 2007-2010 medziročne narastali (so spomaľujúcim sa medziročným rastom od 22 % - 4,95 %), ale na rozdiel od iných samosprávnych krajov sa roky 2009 a 2010 nevyznačovali výrazným poklesom príjmov v rozpočte kraja. Prelomovým obdobím bol rok 2011, kedy celkové príjmy poklesli o takmer 13 500 tis. eur. Situácia bola spôsobená najmä úbytkom tak na strane kapitálových príjmov, ktoré sa oproti roku 2010 znížili o 15 188 tis. eur, ako aj príjmových finančných operácií.

Vlastné príjmy ZSK mali s výnimkou roku 2010 rastúci charakter. V uvedenom roku 2010 nastal značný výpadok daňových príjmov, a to tak pri dani z príjmov FO, ako aj dani z MV.

Tab. 6: Vývoj príjmov rozpočtu ZSK v rokoch 2007 – 2012 v tis. eur

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Vlastné príjmy ZSK	67 515	71 432	75 257	65 958	77 302	79 154
Daňové príjmy	59 483	63 169	66 403	56 728	65 889	66 989
Daň z príjmov FO	45 850	53 739	50 736	41 921	49 796	50 696
Daň z MV	13 633	9 430	15 667	14 807	16 093	16 293
Celkové príjmy ZSK	123 260	150 597	161 232	169 212	155 750	160 553

Zdroj: vlastné spracovanie údajov na základe Záverečných účtov ZSK v rokoch 2007 – 2012

Najvýraznejší pokles sa prejavil v oblasti dane z príjmov FO, ktorý predstavoval sumu 8 815 tis. eur oproti roku 2009. K situácii prispela skutočnosť, že miera nezamestnanosti v žilinskom kraji dosiahla najvyššie percento za sledované obdobie, a to 14,5%, čo predstavuje nárast o 3,9% oproti predchádzajúcemu roku. V súvislosti s daňou z motorových vozidiel nastal miernejší pokles, a to o 860 tis. eur.

Pri analýze nedaňových príjmov, ktoré sú súčasťou vlastných príjmov bol v ZSK zaznamenaný postupný nárast týchto príjmov. Najvýraznejšie zvýšenia boli zaevidované tak v oblasti príjmov z vlastníctva majetku a podnikania, ako aj v rámci administratívnych poplatkov.

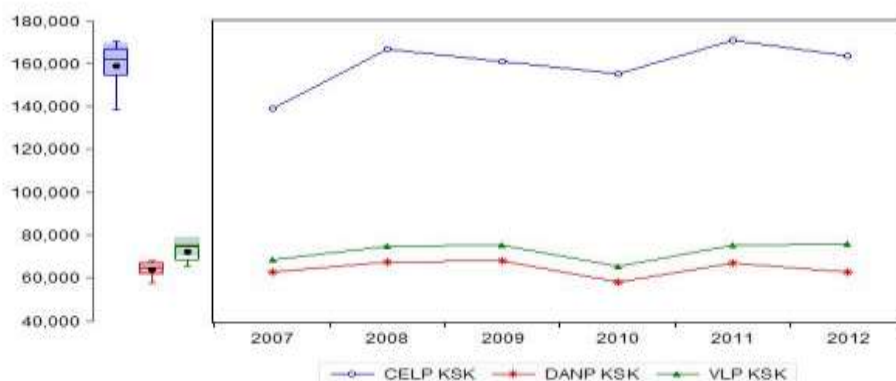
2.3 Vývoj príjmov rozpočtu v Košickom a Prešovskom samosprávnom kraji

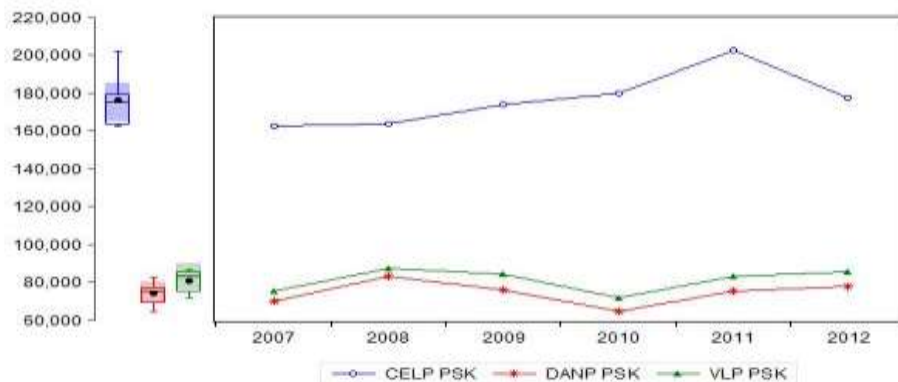
Grafické znázornenie vývoja celkových, vlastných i daňových príjmov Prešovského a Košického samosprávneho kraja ilustruje Obr. 3.

Košický samosprávny kraj (KSK)

Vývoja skúmaných príjmových kategórií rozpočtu KSK v rokoch 2007 – 2012 bola predmetom analýzy v príspevku Petrušková a Mihóková (2013), a preto nie je súčasťou predkladaného príspevku. Na základe uskutočnenej analýzy možno konštatovať, že sa ostatná kríza prejavila v KSK najmä v rokoch 2009 a 2010, kedy došlo k zníženiu objemu tak celkových príjmov, ako aj k poklesu daňových príjmov - výnosov z dani z príjmov FO a v dôsledku prijatých legislatívnych zmien aj k poklesu výnosov z dane z MV.

Obr. 3: Vývoj celkových, vlastných a daňových príjmov v PSK a KSK

Zdroj: vlastné spracovanie údajov na základe Záverečných účtov NUTS 3 v programe EViews

Prešovský samosprávny kraj (PSK)

Vývoj celkových príjmov PSK vykazoval počas takmer sledovaného obdobia rastúci charakter (s mediánom rastu 8,9 %). Výnimkou bol rok 2012, kedy sa celkové príjmy kraja znížili o viac ako 25 000 tis. eur oproti predchádzajúcemu obdobiu. Dôvodom bol pokles na príjmovej strane kapitálového rozpočtu a negatívny vývoj príjmov na strane finančných operácií. Vývoj vlastných príjmov bol ovplyvnený dôsledkami hospodárskej krízy pretrvávajúcej na území SR, a to najmä v rokoch 2009 a 2010. Počas tohto obdobia poklesli vlastné príjmy PSK o viac ako 15 000 tis. eur oproti roku 2008. V priebehu dvojročného obdobia sa tak daňové, ako aj nedaňové príjmy kraja znížili. Výrazný pokles nastal najmä vo výnosoch z daní z príjmov FO, ktorý predstavoval výpadok výnosu o 14 786 tis. eur. K negatívnemu vývoju prispela aj skutočnosť, že sa miera nezamestnanosti postupne zvyšovala z úrovne 13 % (v roku 2008) na 16,2 % (v roku 2009) a v krízovom období (v roku 2010) tak v Prešovskom samosprávnom kraji dosiahla najvyššiu úroveň v rámci analyzovaného časového horizontu - 18,6 %.

Výnosy z dane z MV vykazovali značne nestabilný vývoj. Negatívny vývoj (v rokoch 2007 – 2010) sa však začal postupne stabilizovať a nadobudol rastúcu tendenciu. V priebehu roka 2011 došlo k zmenám v schválenom rozpočte z dôvodu neschválenia zmeny sadzieb dane z MV v roku 2010, platných pre rok 2011.

Tab. 7: Vývoj príjmov rozpočtu PSK v rokoch 2007 – 2012 v tis. Eur

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Vlastné príjmy PSK	75 423	87 109	83 885	71 765	83 098	85 379
Daňové príjmy	69 561	82 953	75 771	64 518	75 110	77 543
Daň z príjmov FO	57 735	67 276	63 478	52 490	62 493	63 703
Daň z MV	11 826	7 454	12 293	12 028	12 617	13 840
Celkové príjmy PSK	162 528	163 873	173 682	179 481	202 264	177 103

Zdroj: vlastné spracovanie údajov na základe Záverečných účtov PSK v rokoch 2007 - 2012

ZÁVER

Na základe analýzy možno konštatovať, že vývoj celkových, vlastných a najmä daňových príjmov bol významne ovplyvnený dôsledkami hospodárskej krízy v NUTS 3. Najmä v rokoch 2009 a 2010 vplyvom negatívneho vývoja na trhu práce (rast miery nezamestnanosti vo všetkých krajoch) došlo k výraznému zníženiu výnosov z daní z príjmov FO v rozpočtoch samosprávnych krajov. Spolu s poklesom výnosov z dane z MV tak možno predpokladať, že sa z pohľadu relačných vzťahov k daňovým príjmom, v uvedenom období relatívne obmedzila finančná autonómia krajov. Medzi ďalšie dôležité faktory, ktoré sa podieľali na determinovaní

vývoja skúmaných príjmových kategórií (predstavujúcich základ pre hodnotenie finančnej autonómie) možno zároveň zaradiť:

- vplyv kritérií stanovených na prerozdelenie výnosu dane z príjmov FO medzi jednotlivé VÚC podľa zákona č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územných samospráv a jeho legislatívnych úprav;
- prijímané legislatívne opatrenia, zmeny podmienok financovania a snahy o účelové smerovanie daní, ktoré spôsobujú prehlbovanie rozporu medzi rozsahom kompetencií a úlohami samospráv a ich možnosťami financovania z vlastných zdrojov;
- vplyv protikrizových opatrení v snahe o konsolidáciu verejných rozpočtov, a tým aj nedostatočné finančné zabezpečenie výkonu prenesených kompetencií zo strany štátu (z dôvodu deficitu finančných zdrojov);
- vplyv tzv. politického cyklu na konsolidáciu verejných rozpočtov a daňovú politiku VÚC.

Analýza uskutočnená v príspevku predstavuje podkladový výskum pre samotné hodnotenie finančnej autonómie územných jednotiek NUTS 3 v podmienkach SR, ktoré bude predmetom budúceho výskumu.

Literatúra

1. MALIČKÁ, L. 2012. Tendencie vývoja daňových príjmov miestnych samospráv SR v kontexte fiškálnej decentralizácie. In: Aktuálne koncepty ekonomiky a riadenia samospráv. Košice: TU, s. 77-104. ISBN 978-80-553-1264-4
2. MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Odbor rozpočtovej regulácie. Oddelenie rozpočtovej regulácie a analýz financovania územnej samosprávy. 2012. Vyhodnotenie výsledkov rozpočtového hospodárenia obcí a vyšších územných celkov za rok 2012. [online]. cit. [2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=9030>>
3. PETRUŠKOVÁ, A., MIHÓKOVÁ, L. 2013. Hodnotenie finančnej samostatnosti Košického samosprávneho kraja. In: International Scientific Conference YOUNG SCIENTISTS 2013: Herľany, 10th- 11th October 2013. Košice: TU, EkF, 2013s. 159-165. ISBN 978-80-553-1475-4
4. ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2012. Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2012. ISBN 978-80-8121-226-0 [online]. cit. [2013-11-12]. Dostupné na internete: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=64790>>
5. Zákon č. 668/2004 Z. z. o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve
6. Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov
7. Zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady
8. Záverečné účty Bratislavského samosprávneho kraja. [online]. cit. [2013-10-15]. Dostupné na internete: <<http://www.region-bsk.sk/rozpocet.aspx>>
9. Záverečné účty Banskobystrický samosprávneho kraja. [online]. cit. [2013-10-17] Dostupné na internete: <<http://www.vucbb.sk/ganet/vuc/bb/portal.nsf/dfb803930bb60a36c1256bb80051dfe6/e7d96e1e96288004c12574d40040ea98?OpenDocument>>
10. Záverečné účty Košického samosprávneho kraja. [online]. cit. [2013-11-03] Dostupné na internete: <http://www.kosickykraj.sk/APIR/sk/Urad_KSK/Cinnosti_KSK/Odbor_Financii/rozpocet/Stranky/default.aspx>
11. Záverečné účty Nitrianskeho samosprávneho kraja. [online]. cit. [2013-10-23] Dostupné na internete: <<http://www.unsk.sk/showdoc.do?docid=1586>>
12. Záverečné účty Prešovského samosprávneho kraja. [online]. cit. [2013-11-12] Dostupné na internete: <<http://www.po-kraj.sk/sk/samosprava/legislativa-a-organy/rozpocet/>>

13. Závěrečné účty Trenčianskeho samosprávneho kraja. [online]. cit. [2013-10-28] Dostupné na internete: <<http://www.tsk.sk/sk/financie/zaverecny-ucet.html>>
14. Závěrečné účty Trnavského samosprávneho kraja. [online]. cit. [2013-11-05] Dostupné na internete: <http://www.trnava-vuc.sk/dokumenty_vyzvy.html>
15. Závěrečné účty Žilinského samosprávneho kraja. [online]. cit. [2013-10-23] Dostupné na internete: <<http://www.zask.sk/showdoc.do?docid=631>>
16. ZDRUŽENIE MIEST A OBCÍ SLOVENSKA – ZMOS. 2012. Memorandum o spolupráci pri uplatňovaní rozpočtovej politiky orientovanej na zabezpečenie finančnej stability verejného sektora na rok 2013. [online]. cit. [2013-11-12]. Dostupné na internete: <http://www.zmos.sk/memorandum-o-spolupraci-medzi-zmos-a-vladousr.phtml?id3=0&module_action__58615__id_art=19671>

Informácie o autoroch:

Ing. Lucia Mihóková, PhD.

V roku 2010 získala titul Ing. v odbore Financie, bankovníctvo a investovanie na EkF TUKE a v 2013 titul PhD. v odbore Financie. Od 09/2013 pôsobí na Katedre financií EkFTUKE ako Odborná asistentka. Počas inžinierskeho štúdia získala doplňujúce pedagogické štúdium na Katedre inžinierskej pedagogiky TUKE. V rámci pedagogickej činnosti sa zameriava na predmety Financie a mena, Verejné financie a Dane podnikateľských subjektov a konzultáciu záverečných prác. V rámci výskumnej činnosti pôsobí najmä v daňovej oblasti a oblasti verejných financií.

Ing. Anna Petrušková

Absolventka EkF TUKE. V roku 2011 získala titul Ing. v odbore Financie, bankovníctvo a investovanie a od 9/2011 pôsobí na Katedre financií ako interná doktorandka. V rámci pedagogickej činnosti sa zameriava na predmety Financie územných samospráv a Podnikové financie. Z hľadiska výskumnej činnosti sa zameriava na oblasť hospodárenia regionálnej samosprávy.

Kontaktné údaje:

Ing. Anna Petrušková
Katedra financií, Ekonomická fakulta
Technická univerzita v Košiciach
Němcovej 32
Tel.: +421 55 602
E-mail: anna.petruskova@tuke.sk

Ing. Lucia Mihóková, PhD.
Katedra financií, Ekonomická fakulta
Technická univerzita v Košiciach
Němcovej 32
Tel.: +421 55 602 2145
E-mail: lucia.mihokova@tuke.sk

Jana Kissová

Abstrakt

Príjmy štátu vo forme daní sú dôležitým nástrojom na krytie deficitu verejných financií. Vlády jednotlivých krajín sa snažia zabezpečiť efektívny výber daní, k čomu využívajú mnoho zmien v daňovej legislatíve resp. prísnejšie daňové kontroly. Tomuto trendu sa prispôsobuje i Slovensko, ktoré sa svojimi zmenami v daňovom systéme snaží o lepší výber daní a intenzívnejší boj proti daňovým podvodom. Článok sa zaoberá vybranými druhmi daní, ich charakteristikou, vývojom ich sadzieb, spôsobom ich výpočtu a v neposlednom rade aktuálnymi zmenami a dopadmi na podnikanie.

Abstract

State revenues in form of taxes are an important tool to cover government deficits. National governments are trying to ensure effective tax collection, to which they use a lot of changes in tax legislation or tighter fiscal controls. This trend is also being adapted in Slovakia to their changes in the tax system as they seek to improve tax collection and greater efforts to combat tax evasion. Article explores selected types of taxes, their characteristics, their development rates, methods of calculation and last but not least the current changes and the impact on business.

Kľúčové slová: Daň z príjmu fyzických osôb. Daň z príjmu právnických osôb. Daň z pridanej hodnoty. Sadzba dane. Podnikateľ.

Keywords: Tax on personal income. Tax on corporate profits. Value added tax. Tax rate. Businessman.

ÚVOD

Daňová politika bola vždy symbolom národnej suverenity. Oblasť daní a ich analýza je neustále v poprednom záujme nielen odborníkov ale i v centre pozornosti širokej verejnosti. Zatiaľ čo bežný občan je z tlače a médií informovaný o veľkosti štátneho rozpočtu a daniach, podnikateľ s námahou vníma počet noviel daňových zákonov, ktoré sa každoročne schvaľujú a podľa ktorých by sa mal pri svojej činnosti riadiť.

Vo svete je mnoho rôznych daňových systémov a uplatňujú sa rôzne princípy a zásady. Jedno však majú všetky daňové systémy spoločné. Negatívne ovplyvňujú disponibilný príjem či už sa jedná o fyzické osoby alebo právnické osoby. Úloha daní v ekonomike je v najužšom zmysle jasná: majú zabezpečiť príjmy so štátneho rozpočtu a prispieť k realizovaní plánovanej fiškálnej politiky a k optimalizácii verejných financií.

---

⁷ Článok je súčasťou riešenia projektu VEGA č. 1/0294/13 na Katedre podnikovohospodárskej Ekonomickej univerzity v Bratislave

1. NAJDÔLEŽITEJŠIE ODVODY DAŇOVÉHO CHARAKTERU V DAŇOVOM SYSTÉME SR

Daňovú sústavu v SR legislatívne upravuje zákon o dani z príjmu, zákon o dani z pridanej hodnoty, zákony o spotrebnej dani, zákon o miestnych daniach a miestnych poplatkoch za odpady. K dôležitým odvodom daňového charakteru patria aj odvody sociálneho poistenia. Celú daňovú sústavu v SR môžeme kategorizovať v zmysle viacerých kritérií – našim záujmom je však jedno kritérium a to hľadisko dopadu dane, ktoré rozlišuje dve skupiny daní:

- 1) priame dane** – sú dane, pri ktorých platca dane a nositeľ daňového bremena sú jedna a tá istá osoba. Vyberajú sa bezprostredne od jednotlivých daňovníkov a platia sa v závislosti od veľkosti dôchodkov a majetku.
- 2) nepriame dane** – vyberajú sa pri predaji tovaru alebo poskytnutí služieb, sú započítané v cene tovaru a služieb a daňové bremeno nesie konečný spotrebiteľ.

Na základe uvedeného je možné bližšie klasifikovať uvedené hľadisko v zmysle štruktúry v schéme č.1.

Predmetom nášho záujmu sú vybrané druhy daní, ktoré najviac ovplyvňujú podnikateľov a zasahujú významnou mierou do ich podnikateľskej činnosti – priame dane (daň z príjmu fyzickej osoby, daň z príjmu právnickej osoby) a nepriama daň (daň z pridanej hodnoty). V nasledujúcich častiach článku ich bližšie špecifikujeme.

Daň z príjmu v SR – priama daň

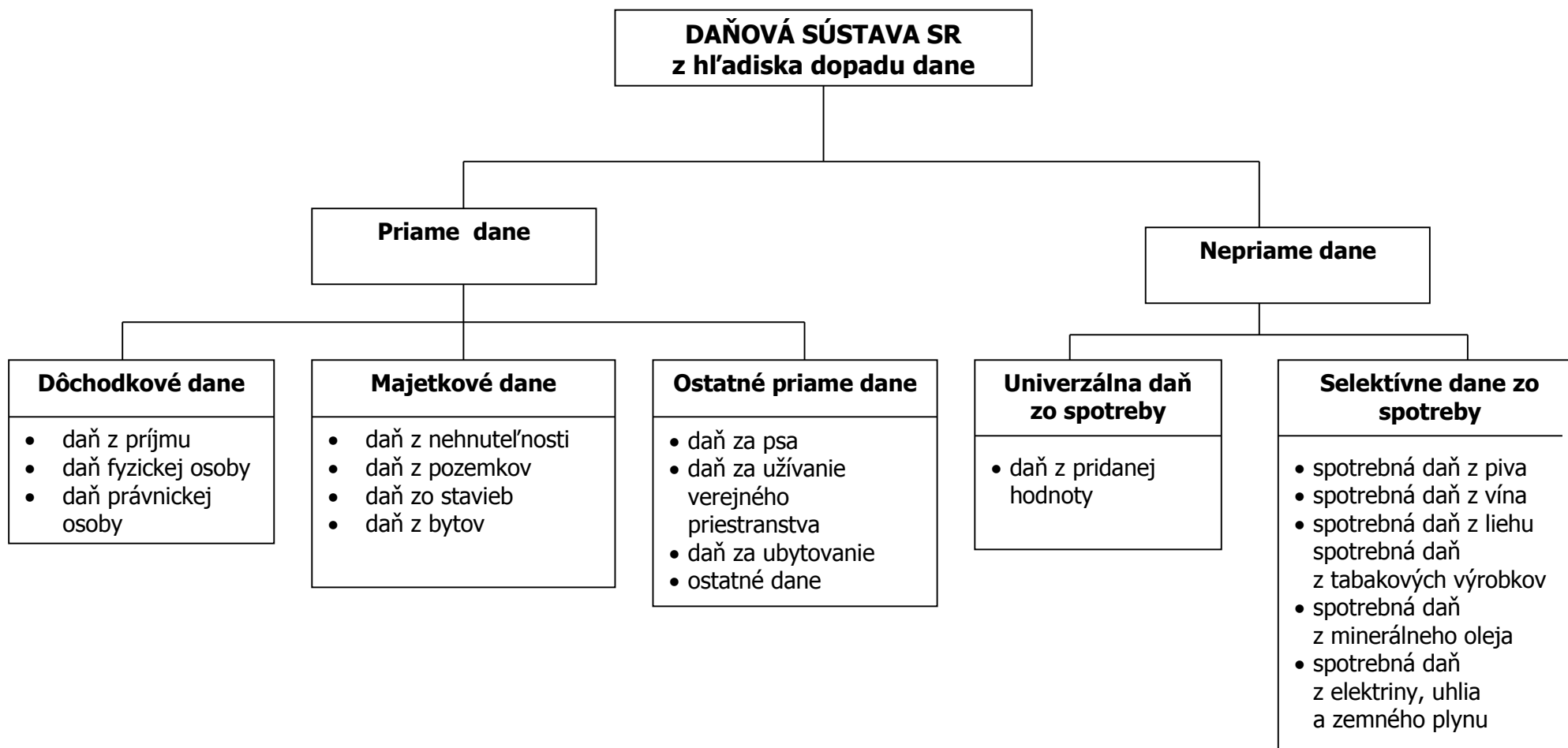
Daň z príjmov v slovenskej legislatíve označuje jednak daň z príjmov fyzických osôb a takisto daň z príjmov právnických osôb (neformálne „daň zo zisku“). Uvedená daň bola zavedená k 1. januáru 1993 vtedajším Zákonom č. 286/1992 Zb., kedy nahradila dovtedajšiu:

- daň zo mzdy, daň z príjmov z literárnej a umeleckej činnosti a daň z príjmov obyvateľstva – **pre fyzické osoby (ďalej len „FO“)**
- dôchodkovú daň, poľnohospodársku daň, daň zo zisku a odvod zo zisku – **pre právnické osoby (ďalej len „PO“)**

Zdaňovanie príjmov ekonomických subjektov patrí k historicky najstarším spôsobom zdaňovania vo všetkých krajinách s vyspelou ekonomikou. Na jednej strane uvedené dane zabezpečujú stabilný príjem do verejných rozpočtov, na druhej strane prostredníctvom nich možno vytvárať predpoklady na rozvoj podnikateľských aktivít jednotlivých subjektov, resp. ich tlmiť, ak by sa rozvíjali nežiaducim smerom. [SCHULTZOVÁ, 2009, s. 48]

Daň z príjmu právnických osôb (daň zo zisku) – predmetom dane sú príjmy právnych subjektov najmä: akciových spoločností, spoločností s ručením obmedzeným a družstiev. Pri tzv. správcovských spoločnostiach, investičných a podielových fondoch, ktoré nie sú zriadené alebo založené za účelom podnikania, verejných obchodných spoločností, komanditných spoločností, Národnej banky Slovenska a Fondu národnej majetku sú predmetom dane len niektoré ich dosiahnuté príjmy. Od dane sú oslobodené príjmy záujmových združení právnických osôb, profesných komôr, občianskych združení vrátane odborových organizácií, politických strán, štátom uznaných cirkví, obcí a vyšších územných celkov, rozpočtových a príspevkových organizácií, vysokých škôl a neziskových organizácií, pokiaľ sa jedná o príjmy z činnosti, pre ktoré boli tieto subjekty založené. [ŠIROKÝ, 2007, s. 221]

Schéma 1: Daňová sústava SR z hľadiska dopadu dane

Zdroj: vlastné spracovanie podľa [MEDVEĎ, 2009, s. 24]

„Zdaňovanie príjmov právnických osôb sa oproti zdaňovaniu príjmov FO rieši jednotnejšie, možno povedať aj jednoduchšie. Zavedenie spôsobu zdanenia príjmov PO už od roku 1993 odstránilo viaceré problémy v zdaňovaní, ktoré pretrvávali do roku 1992. Problémy, ktoré boli odstránené sa týkali najmä spôsobu a miery zdanenia jednotlivých daňových subjektov podľa formy vlastníctva a taktiež rozdiely v zdaňovaní podľa odvetví národného hospodárstva.“ [SCHULTZOVÁ, 2009, s. 70]

Daň z príjmu fyzických osôb - predmetom dane sú príjmy zo závislej činnosti, príjmy z podnikania a z inej samostatne zárobkovej činnosti a z prenájmu, príjmy z kapitálového majetku a ostatné príjmy. Medzi príjmy nepodliehajúce uvedenej dani patria náhrady, príjmy z dedičstva a z darovania, úvery a pôžičky, podiely na zisku vyplácané po zdanení obchodnou spoločnosťou alebo družstvom. Medzi oslobodené príjmy patria najmä príjmy z predaja bytu alebo domu (pokiaľ nebol zahrnutý v obchodnom majetku), sociálne príjmy a transfery, štipendiá okrem doktorandských štipendií, prijaté náhrady za škody, úroky a iné výnosy z vkladov, výnosy zo štátnych dlhopisov a finančné prostriedky plynúce z grantov. [ŠIROKÝ, 2007, s. 222]

Daň z pridanej hodnoty v SR - nepriama daň

Prvýkrát bola daň z pridanej hodnoty zavedená vo Francúzsku ekonómom Maurice Lauré v roku 1954 pre veľké spoločnosti, odkiaľ sa časom rozšírila do všetkých oblastí.

V súčasnosti je v SR i vo svete daň z pridanej hodnoty (DPH) základným univerzálnym typom nepriamej dane a jeden z hlavných príjmov štátneho rozpočtu. Všeobecným dôvodom zavedenia DPH je splnenie fiškálneho záujmu štátu resp. príjem štátneho rozpočtu krajiny, na území ktorej je vykonávaná ekonomická aktivita. Systém platenia DPH zjednodušené funguje tak, že konečný spotrebiteľ zaplatí daň pre konkrétny tovar v jeho cene. Do štátneho rozpočtu sa tak dostane DPH pomocou distribučného kanála registrovaných platiteľov DPH, ktorí sa nejakým spôsobom podieľali na konkrétnom tovare.

Daň z pridanej hodnoty - predmetom dane je tovar za protihodnotu, uskutočnenú zdaniteľnou osobou na Slovensku, poskytnutie služby za protihodnotu uskutočnenú zdaniteľnou osobou, zabezpečenie tovaru za protihodnotu z iného členského štátu a dovoz tovaru.

Medzi tovar resp. služby nepodliehajúce uvedenej dani patria: [DPH, 2014]

- univerzálne poštové služby a dodanie tovaru s nimi súvisiace,
- zdravotná starostlivosť,
- služby sociálnej pomoci,
- výchovné služby a vzdelávacie služby,
- služby súvisiace so športom alebo telesnou výchovou,
- kultúrne služby,
- zhromažďovanie finančných prostriedkov,
- služby verejnoprávnej televízie a verejnoprávneho rozhlasu,
- poisťovacie služby,
- bankové služby.

2. VÝVOJ SADZIEB DANÍ A SPÔSOB ICH VÝPOČTU

Sadzba dane z príjmu sa od vzniku samostatnej Slovenskej republiky líšila, mala viacero úrovní vzhľadom na skupiny daňovníkov resp. vzhľadom k ich výške dosiahnutého príjmu.

Prelomovým rokom vo vývoji uvedenej dane bol rok 2004, kedy nastala daňová reforma, v rámci ktorej bola zavedená jednotná sadzba dane nielen pre konkrétnu skupinu daňovníkov, ale pre všetky skupiny.

2.1 Prehľad vývoja dane z príjmu [FURMANÍK, 2014]:

1993 – 2003: progresívna sadza dane z príjmu pre FO

Od vzniku samostatnej Slovenskej republiky v roku **1993** až do roku **2003** bola uplatňovaná v slovenskej daňovej legislatíve progresívna sadzba dane pre fyzické osoby (dokumentované v tabuľke č. 1). V zmysle toho boli uplatňované rôzne sadzby dane pre rôzne „príjmové skupiny“. Ak daňovník zarobil napr. ročne 200 000,- Sk, zo sumy 60 000,- Sk platil 15 % daň, z ďalších 60 000,- Sk 20% daň....atď. V uvedenej dobe upravovali daň z príjmov dva zákony:

- Zákon č. 286/1992 o daniach z príjmov
- Zákon č. 366/1999 o daniach z príjmov

Tabuľka č. 1 : Vývoj sadzby dane z príjmu FO v rokoch 1993 – 2013

1993	1994 - 1999	2000 -2001	2002-2003	2004-2012	2013
15 - 47%	15- 42%	12 - 42%	10 - 38%	19%	19% - 25%

Zdroj: spravované podľa [7] ,[11]

Sadzba dane z príjmu pre právnické osoby bola v každom okamihu daného obdobia len jedna a bola rovnaká pre všetky právnické osoby (PO), no od sadzby dane pre fyzické osoby (FO) sa líšila. V priebehu sledovaného obdobia rokov 1993 - 2002 klesla zo 45% na 25% ako je dokumentované v tabuľke č. 2.

Tabuľka č. 2: Vývoj sadzby dane z príjmu PO v rokoch 1993 -2013

1993	1994 - 1999	2000 -2001	2002-2003	2004-2012	2013
45%	40%	29%	25%	19%	23%

Zdroj: spravované podľa [7] ,[11]

2004: „rovná daň“ pre PO a FO

V roku 2004 vstúpil v rámci daňovej reformy do platnosti nový Zákon o dani z príjmu č. 593/2003 Z.z. s jednotnou sadzbou dane z príjmov pre FO a PO vo výške **19 %**, ktorá sa často označuje nesprávne ako „rovná daň“. Zákon platí dodnes i keď s niekoľkými desiatkami pozmeňujúcich noviel.

2007: „polmilionárska daň“

Uvedená výška dane bola zavedená pre vysokopríjmové skupiny ľudí. Pri dosiahnutí určitej zákonom stanovenej výšky príjmu si daňovníci nemôžu svoj základ dane znížiť o odpočítateľnú položku, ale musia platiť daň z celého teda z nezníženého základu dane.

2013: „milionárska daň“

Od roku 2013 je opäť pre **FO** zavedená progresívna sadzba dane z príjmu a to nasledovne:

- 19% z tej časti základu dane, ktorá nepresiahne 176,8 – násobok sumy platného životného minima⁸
- 25 % z tej časti základu dane, ktorá presiahne 176,8 - násobok platného životného minima

Progresivita dane z príjmu v daňovom systéme SR sa odvíja aj od nezdaniteľnej časti základu dane (NČZD), na výšku ktorej rozhodujúcou mierou vplýva najmä základ dane konkrétneho daňovníka.

Výpočet dane z príjmu môžeme ilustrovať na jednoduchom príklade:

Podnikateľ (FO) v roku 2013 dosiahol príjmy vo výške 115 620 € a výdavky vo výške 76 300 €. Výsledný disponibilný príjem podnikateľa bude:

Základ dane:	115 620 – 76 300	39 320 €
Výpočet dane:	19% zo sumy 34 401,74	6 536 €
	25% zo sumy 4 918,26 (rozdiel 39 320 – 34 401,74).....	<u>1 229 €</u>
Progresívna daň.....		7 765 €
Disponibilný príjem:	39 320 – 7 765	31 555 €

Pozn.: Uvedený podnikateľ nemá nárok na NČZD keďže dosahuje záporný rozdiel sumy 8600,436 a ¼ jeho základu dane.

Progresivita novej daňovej sadzby je nastavená tak, že daňovník (FO), ktorý musí odvieť (zaplatiť) aj 25% sadzbu dane z príjmu resp. má vyšší príjem ako 34 401,74 €, nemá vôbec nárok na odpočítateľnú položku v podobe NČZD. Z toho vyplýva skutočnosť, že od sumy vyššej ako 34 401,74 €, nielenže nie je možné odpočítať žiadnu nezdaniteľnú časť základu dane, ale z danej sumy v porovnaní s ostatnými, nezniženej sumy daňovník zaplatí aj daň vo vyššej 25 % sadzbe.

2.2 Prehľad vývoja dane z pridanej hodnoty [JAROŠOVÁ, 2014]

Pre úpravu dane z pridanej hodnoty bol rozhodujúci Zákon č. 222/1992 Z.z. o DPH, ktorý priniesol základnú sadzbu a zníženú sadzbu. Zníženej sadzbe dane podliehali stavebné práce, prevod a nájom nehnuteľností, nájom osobných automobilov, vybrané tovary podľa číselných kódov Colného sadzovníka (potraviny, energie, farmaceutické výrobky, tlač, zdravotnícke pomôcky) a služby podľa klasifikácie produkcie vyhlásenej Štatistickým úradom SR (služby v poľnohospodárstve, opravy, ubytovacie služby, služby jedální, vybrané druhy dopravy, právne, architektonické a ďalšie).

Od januára 1996 vstúpil do platnosti nový Zákon č. 289/1995 Z.z., ktorý bol trinásťkrát novelizovaný.

V rámci harmonizácie legislatívy so smernicami EÚ boli od roku 2002 schválené ďalšie novely zákona o DPH, s ktorými už pred vstupom SR do EÚ dochádzalo k postupnej príprave začlenenia do jednotného európskeho vnútorného trhu. S účinnosťou od 1.1. 2004 bola zavedená jedna sadzba dane 19%, t.j. stalo sa tak ešte pred účinnosťou Zákona č. 222/2004 Z.z. , ktorý nadobudol platnosť od 1.5. 2004.

K opätovnému zavedeniu zníženej sadzby dane došlo k 1.7. 2007 na základe novelizácie Zákona č. 222/2004 Z.z., pričom jej použitie sa vzťahuje na lieky, farmaceutické výrobky a vybraný zdravotnícky tovar podľa číselných kódov Spoločného colného sadzovníka.

⁸ Od 1.1.2013 je výška životného minima na úrovni 194,58 €

Výška DPH závisí od výrobku alebo služby, na ktorú sa vzťahuje. Aktuálna základná sadzba je 20% a znížená sadzba je DPH je 10 % (platí pre knihy, potraviny, lekárske a farmaceutický tovar, vstup na kultúrne akcie..)

Tabuľka č. 3: Vývoj dane z pridanej hodnoty v rokoch 1993 -2013

	1993 – 1995	1996 - 1999	1999- 2002	2003	2004- 2006	2007- 2010	2011- 2013
základná sadzba	25%	23%	23%	20%	19%	19%	20%
znížená sadzba	6%	6%	10%	14%	-	10%	10%

Zdroj: spracované podľa [JAROŠOVÁ, 2014], [ZÁKON 222/2004]

Z hľadiska uvedenej dane zákon rozlišuje dve kategórie subjektov (daňovníkov) – a to platiteľa DPH a neplatiteľa DPH.

Výpočet dane z pridanej hodnoty potom v rozhodujúcej miere závisí od toho, či je podnikateľ registrovaný ako platiteľ DPH alebo nie. Zákon definuje, kto musí byť povinne registrovaný ako platiteľ DPH, a to minimálne ten, kto prekročil obrat vo výške 49 790 eur za posledných 12 po sebe nasledujúcich mesiacov. Na druhej strane podnikateľ sa môže stať platiteľom DPH aj dobrovoľne (nemusí spĺňať uvedenú podmienku zákona). Nedá sa však jednoznačne uviesť, či je lepšie (výhodnejšie) byť platiteľom alebo neplatiteľom DPH. Pri rozhodnutí by sa malo prihliadať aj na fakt, či odberatelia a dodávatelia daného podnikateľa sú alebo nie sú platiteľmi DPH. V prípade, že sú platiteľmi DPH, potom je vhodnejšie, aby bol i samotný podnikateľ platiteľ DPH, ak naopak nie sú, je lepšie, aby podnikateľ takisto bol neplatiteľ DPH. V nasledujúcom texte uvádzame jednoduché príklady výpočtu a odvodu DPH pre obidve kategórie podnikateľov – platiteľa i neplatiteľa DPH. [VÝHODY, 2014]

Výpočet dane pre platiteľa DPH:

Platiteľ DPH nakúpi tovar od iného platiteľa DPH v hodnote 120 €.

Nákup tovaru: .....100 € základ dane
20 € DPH na vstupe (20 % zo sumy 100 €)
120 €

Stanovenie predajnej ceny:....100 € nákupná cena bez DPH
30 € marža
26 € DPH na výstupe (20 % zo sumy 130 €)
156 €

Výpočet DPH: ..... **6 €** (126 € DPH na výstupe - 120 € DPH na vstupe)
Zisk platiteľa DPH
pre účely dane z príjmu..... **30 €** (130 € – 100 €).

Keďže DPH na výstupe je vyššia ako DPH na vstupe tak pre platiteľa vzniká daňová povinnosť vo výške 6 €, ktorú musí zaplatiť (odviesť) štátu.

Výpočet dane pre neplatiteľa DPH:

Neplatiteľ DPH nakúpi tovar od iného platiteľa DPH v hodnote 120 €.

Nákup tovaru: .....120 € (vrátene DPH – nemôže si ju odpočítať)

Stanovenie predajnej ceny:....120 € nákupná cena s DPH
36 € marža (30 % zo sumy 120 €)

156 €

Výpočet DPH: ..... **0 €**
Zisk neplatiteľa DPH
pre účely dane z príjmu.....**36 €** (156 € – 120 €)

Z hľadiska porovnania je vidieť, že zatiaľ čo neplatiteľ DPH musí zdaniť daňou z príjmu čiastku 36 eur, platiteľ DPH iba 30 eur (6 eur už odviezol v rámci DPH).

3. AKTUÁLNE ZMENY V DAŇOVOM SYSTÉME SR

3.1 Aktuálne zmeny dane z príjmu pre FO a PO

Pre rok 2013 a 2014 sú okrem zmeny sadzby dane dôležité i ďalšie skutočnosti, formujúce daňový systém a ovplyvňujúce *FO a PO*: [PREHLAD, 2014]

- obmedzenie paušálnych výdavkov - pre podnikateľov najmä SZČO ostáva výška paušálnych výdavkov na úrovni 40 % z príjmov, ktoré sú však limitované sumou 5 040 € (mesačne 420 € pre podnikateľov, ktorí podnikali len niekoľko mesiacov). Obmedzenie sa týka aj poľnohospodárov, ktorí si uplatňujú 25 % paušálne výdavky z príjmu. Rušia sa paušálne výdavky pre prenajímateľov nehnuteľností, ktorí nie sú podnikateľmi.
- obmedzenie daňového bonusu – po novom budú mať nárok na daňový bonus len zamestnanci a SZČO s aktívnymi príjmami (nie SZČO, ktorí dosahujú len príjmy z prenájmu resp. len kapitálové príjmy) v prípade, že dosahujú príjem vo výške 6- násobku minimálnej mzdy.
- obmedzenie uplatnenia nezdaniteľnej časti na manželku – bude si ju môcť uplatňovať po novom len ten daňovník, ktorého manželka sa stará o dieťa do 3 rokov resp. je evidovaná ako uchádzač o zamestnanie.
- preddavky na daň bude platiť menšia skupina SZČO ako doteraz – hranica daňovej povinnosti platiť preddavky na daň sa posúva zo sumy 1 659,7 € na 2 500 €
- nová nezdaniteľná časť na dobrovoľné príspevky daňovníka na starobné dôchodkové poistenie – dotýka sa tzv. II piliera, ide o formu kompenzácie za zníženie príspevkov do tohto piliera. Pôjde o sumu preukázateľne zaplatených dobrovoľných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie a to vo výške 2% zo základu dane zisteného z príjmov zo závislej činnosti alebo z príjmov z podnikania alebo zo súčtu čiastkových základov dane. Hornou limitujúcou hranicou je suma 943,2 €.
- zjednotenie spodnej hranice preddavkov – od r. 2014 by sa mala zjednotiť povinnosť platenia štvrtročných preddavkov medzi PO a FO na úrovni 2 500 eur. V súčasnosti je táto hranica pri PO 1 659,80 eur a u FO je to 2 500 eur.

Pre PO sa zníži **od 1.1.2014** opäť sadzba dane z príjmu z pôvodných 23 % (platných jeden rok 2013) na 22%. Okrem uvedeného budú zavedené tzv. daňové licencie – pričom pôjde o výšku „minimálnej dane“ závislej od výšky tržieb spoločnosti, a takisto od toho či spoločnosť je platiteľom DPH alebo nie. Konkrétne budú zavedené „3 daňové pásma“: [PAŠEK, 2014]

Tabuľka 4: Výška daňových licencií r. 2014

Daňovník (PO)	Výška daňových licencií
neplatiť DPH s tržbami do 500 000 €	480 €
platiť DPH s tržbami do 500 000 €	960 €
subjekt s tržbami nad 500 000 €	2 880 €

Zdroj: spracované podľa [6]

Z hľadiska porovnania zaťaženia PO daňovými licenciami a plánovanou sadzbou dane z príjmu PO vo výške 22% je dôležité upozorniť resp. poukázať na hranicu základu dane, do ktorej budú spoločnosti platiť vďaka zavedeným licenciám vyššie dane ako by platili, keby sa na ich dosiahnutí základ dane vzťahovala sadzba dane príjmu z právnických osôb 22%.

3.2 Aktuálne zmeny dane z pridanej hodnoty

Novela zákona č. 222/2004 Z. z. o DPH v znení neskorších predpisov, prijatá 17.10. 2013 je zameraná najmä na tvorbu ďalšej podpory boja proti podvodom na dani z pridanej hodnoty. K najdôležitejším zmenám patria nižšie uvedené: [ZÁKON 222/2004]

- zavedenie kontrolného výkazu k DPH - patrí k najdôležitejším zmenám zákona, pričom má slúžiť na zefektívnenie výberu daní, obmedziť daňové podvody, kontrolu správnosti odvedenej výšky DPH, zamedziť vystavovaniu fiktívnych faktúr.....
- sprísnenie a spresnenie podmienok registrácie platiteľa DPH - sprísňuje sa a upresňuje postavenie platiteľa dane zo zákona na základe nadobudnutia podniku resp. nadobudnutia samostatnej organizačnej zložky pričom sa bližšie špecifikuje čo je nadobudnutie podniku alebo organizačnej zložky
- rozšírenie povinnosti zábezpeky - zahŕňa už aj žiadateľa o registráciu PO, ktorej spoločníkom je takisto právnická osoba, ktorá má nedoplatky na DPH 1 000 eur a viac
- zmeny v registrácii zahraničných osôb – ruší sa povinnosť registrácie pre DPH v prípade, ak tieto osoby uskutočnia dovoz tovaru do SR. Povinnosť registrovať sa v SR ostáva zachovaná, ak dovezený tovar plánujú dovozcovia dodať s miestom dodania v SR.
- rozšírenie tzv. „tuzemského samozdanenia“ – rozširuje sa okruh tovarov, pri dodaní ktorých sa v tuzemsku uplatní prenos povinnosti platiť daň na kupujúceho, ak má postavenie platiteľa dane. Podmienkou pre uplatnenie prenosu daňovej povinnosti u týchto tovarov je, aby základ dane vo faktúre pri dodaní bol 5 000 eur a viac.

ZÁVER

Dane sú dôležitým nástrojom v rukách štátu, s ktorého pomocou sa dá rýchlo a efektívne zvýšiť resp. znížiť príjem do štátneho rozpočtu. Predstavujú komplexný systém, ktorý má zásadný vplyv na ekonomiku i sociálnu oblasť. Z pohľadu celkového vývoja jednotlivých daní je možné konštatovať progresivitu sadzieb jednotlivých daní. V rámci vývoja daní je medzníkom rok 2004, kedy bola zavedená daňová reforma v SR.

Štát formou legislatívnych úprav a zmien či sprísnených podmienok sa snaží o dôslednejší výber a efektívnejšiu kontrolu. Dopady uvedených zmien sú celoplošné, resp. dotýkajú sa všetkých, i tých poctivých podnikateľov, ktorí v tomto prípade sú rovnako postihovaní ako tí nepoctiví, kvôli ktorým sú uvedené zmeny a sprísnené podmienky zavedené.

Použitá literatúra

1. DPH. 2014. Čo je DPH [online] [cit. 2014 -5-7] Dostupne na: <<http://www.kurzy-online.sk/co-je-dph>>
2. FURMANÍK, P. 2014. Prehľad daňových zmien od roku 1993: Progresívna daň sa nevracia. Stále tu bola. [online] [cit. 2014-3-20] Dostupne na: <<http://www.investujeme.sk/prehľad-danovych-zmien-od-roku-1993>>
3. JAROŠOVÁ, B. 2014. Vývoj sadzieb dane z pridanej hodnoty v SR od roku 1993. [online] [cit. 2014 - 5-7] Dostupne na: <<http://www.epi.sk/odborny-clanok/Vyvoj-sadzieb-dane-z-pridanej-hodnoty-v-SR-od-roku-1993>>
4. MEDVEĎ, J. 2009. Daňová teória a daňový systém. Bratislava: SPRINT, 2009. 288 s. ISBN 978-80-8349-0696-0
5. PAŠEK, P. 2014 Daňové licencie - Aké zmeny prinesú ? [online] [cit. 2014-3-20] Dostupné na: www.cfo.sk/articles/danove-licencie-ake-zmeny-prinesu
6. PREHLÁD 2014 Prehľad 12 kľúčových zmien pre podnikateľov platných od roku 2014 [online] [cit. 2014-3-20] Dostupne na: < www.podnikam.webnoviny.sk/dane-odvody/aktuality/prehľad >
7. PROKEŠOVÁ, N. 2014 Dopad daňovej reformy v Slovenskej republike na príjmy zamestnancov. [online] [cit. 2014- 4 -24] Dostupne na: <http://www.os-echo.cz/data/download/presentation_Naile_Prokesova.pdf>
8. SCHULTZOVÁ, A. 2009 Daňovníctvo. Bratislava: IURA, 2009. 200 s. ISBN 978-80-807-8161-3
9. ŠIROKÝ, J. 2007. Dane v Európskej únii. Praha: LINDE, 2007. 255 s. ISBN 978-80-7201-649-5
10. VÝHODY 2014 Výhody a nevýhody platenia DPH [online] citované [7.5.2014] Dostupne na: <<http://www.kurzy-online.sk/dane/vyhody-a-nevyhody-platenia-dph>>
11. Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmu v znení neskorších predpisov
12. Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov

Informácie o autorovi:

Ing. Jana Kissová, PhD., pracuje na Katedre podnikovohospodárskej Fakulty podnikového manažmentu Ekonomickej univerzity v Bratislave ako odborná asistentka. V pedagogickom procese ako aj vo vedeckovýskumnej oblasti sa zaoberá princípmi fungovania podnikov, analýzou podnikov s ohľadom na konkurenciu, mikroekonomickými aspektmi podnikov. Vyučuje predmet Podnikové hospodárstvo, Mikroekonómiu.

Kontaktné údaje

Ing. Jana Kissová, PhD.
Ekonomická univerzita v Bratislave
Fakulta podnikového manažmentu
Katedra podnikovohospodárska
Dolnozemska cesta 1
852 35 Bratislava
e-mail: jana.kissova@euba.sk